

MARCOS

1. **Kay librotari, ¿pitaq escribيران?** Kay librotaqa Juan Marcosmi escribيران. Payqa ishkey sutiyoqmi karan; huknin sutinmi karan Juan, huknin sutintaqmi karan Marcos. Marcosqa Israel nacionniyoq runan karan. (Hech 12.12, 25; 13.5, 13; 15.37, 39). Juan Marcospa mamitanpa sutinmi karan María. Kay Mariaqa manan Señor Jesupa mamitanchu karan. Kay Marcosmi Bernabeypa familian karan (Col 4.10). Marcostan apóstol Pabloqa Bernabeypiwan ashka llaqtakunaman rispanku pusaranku, chaykunapi Diospa palabrantarunakunaman willamunankupaq (Hech 12.25; 13.5). Marcosmanqa apóstol Pedron Señor Jesucristomanta willaspa allinta yachachiran. Chaymi Marcosqa apóstol Pedro pa wawan hina karan (1 Pedro 5.13).
2. **Kay librori, ¿hayk'aqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa kanman karan Señor Jesucristopa nacesqanpa qepanta 60 watakuna ukhupi otaq 65 watakunapin.
3. **Kay librori, ¿pikunapaqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa karan Roma lawpi, hinallataq Siria lawpi tiyaq mana Israel nacionniyoq creyentekunapaqmi.
4. **Kay librori, ¿imapaqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa karan, Jesucristoqa Diospa Wawan, hinallataq cheqaq runa ima

kasqanta, kay librota llapallan leeq runakuna yachanankupaqmi (Mar 1.1; 15.39).

5. **Kay libropiri, ¿mayqen versiculotaq aswan más importante yuyanapaq?**

Kay versiculon aswan más importanteqa: “Saynallataqmi noqa Diosmanta Hamuq Runaqa manan noqata serviwanankupaqchu hamurani. Aswanmi noqaqa runakunata servinaypaq hamurani, hinallataq huchasapa ashka runakunapa rantinpi wañuspa, salvanaypaq ima” (Mar 10.45).

6. **Kay librori, ¿imayna dividisqataq kashan?**
Kay libroqa khayna dividisqan kashan:

(1) Bautizaq Juan runakunaman willasqanmanta (Mar 1.1-8).

(2) Jesús bautizasqa kasqanmanta, hinallataq diablo huchaman urmachiy munasqanmantawan (Mar 1.9-13).

(3) Jesús Galilea provinciapi milagrokuna ruwasqanmanta (Mar 1.14 asta 9.50).

(4) Jesús Galileamanta Jerusalén llaqtaman risqanmanta (Mar 10.1-52).

(5) Jerusalén llaqtapi Jesús yachachisqanmanta (Mar 11.1 asta 13.37).

(6) Jesusta wañuchinankupaq acuerdo ruwasqankumanta (Mar 14.1 asta 15.20).

(7) Jesusta cruzpi chakataspa wañuchisqankumanta (Mar 15.21-47).

(8) Jesupa kawsarimusqanmanta (Mar 16.1-13); discipulonkunata comionasqanmanta (Mar 16.14-18); hinallataq hanaq pachaman ripusqanmantawan ima (Mar 16.19-20).

*Bautizaq Juan runakunaman willasqanmanta
(Mat 3.1-12; Luc 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)*

¹ Diospa Wawan Salvadorninchis Jesucristomanta allin willakuykunaqa khaynatan qalliraran. ² (Dios Taytan niran Wawan Jesucristoman Bautizaq Juanta mandamunanmanta). Diospa chay nisqantan ñawpaq tiempopiraq Diosmanta willakuq profeta Isaías escribiran khaynata:

“Noqan mandamusaq willakuqniyta, qanpa ñawpaqniykita rispa willamunanpaq.

Paymi ñanta allichaq hina, runakunata allinta yachachinqa, chayamuqtiyki sumaqta chashkisunaykikupaq [*Malaquías 3.1*].

³ Ch'inñeq desierto lugarpin huk runa altollamantaña rimaspa willakushan khaynata:

‘¡Sonqoykichista allichaychis;

Diosmanta Hamuq Salvadorta chashkinaykichispaq, imaynan wiksu ñankunatapas allichanku chay hinata!’ ” nispa [*Isaías 40.3*].

⁴ Bautizaq Juanqa runakunata ch'inñeq desierto lugarpi bautizashaspanmi, khaynata niran:

—Diosman kutirikuychis huchaykichista saqespa, saynapi llapallan huchaykichista Dios perdonasunaykichispaq; hinaspataq bautizachikuychis, nispa.

⁵ Chaymi Judea provincia lawmanta, hinallataq Jerusalén llaqtamanta ima, Juanpa willakusqanta uyariq ashka runakuna riranku. Hinaspan huchankuta willakuqtinku, Juanqa paykunata bautizaran Jordán mayupi.

⁶ Bautizaq Juanpa p'achanmi karan hatun camello animalpa pelonmanta ruwasqa. Cinturan watakunanñataqmi karan qaramanta ruwasqa. Hinaspapas payqa langosta urukunata, hinallataq ch'inñeq desierto lugarkunapi abejapa mishk'inkunatan mikhuran. ⁷ Hinaspan Bautizaq Juanqa runakunaman willaran khaynata:

—Noqapa qepaytan noqamanta aswan más ancha atiyniyoq runa hamushan. Chaymi noqaqa paypa husut'anpa watullantapas mana pashkanaypaq hinachu kani. ⁸ Noqaqa unullawanmi bautizashaykichis. Paymi ichaqa Diospa Santo Espiritunta qankunapi kananpaq qosunkichis, nispa.

Jesús bautizasqa kasqanmanta
(*Mat 3.13-17; Luc 3.21-22*)

⁹ Jesusqa Nazaret llaqtapin kasharan. Chay Nazaret llaqtaqa Galilea provinciamanmi perteneceran. Chay p'unchawkunapin Jesusqa chay Nazaret llaqtamanta, hinallataq Galilea provinciamanta lloqsispa, Jordán mayuman riran. Hinaspan Jesusqa Bautizaq Juanwan chay Jordán mayupi bautizachikuran. ¹⁰ Hinaqtinmi Jesusqa unu ukhumanta lloqsimushaspa, rikuran hanaq pacha cielo kicharikushaqta, hinallataq Diospa Santo Espirituntapas paloma hina payman urayamushaqta. ¹¹ Chay ratollapitaqmi Diosqa hanaq pachamanta nimuran khaynata:

—Qanmi kanki ancha munakusqay Waway. Qanwanmi anchata kusikuni munasqayta ruwasqaykirayku, nispa.

Jesusta huchaman diablo urmachiy munasqanmanta

(Mat 4.1-11; Luc 4.1-13)

¹² Chaymantan Diospa Santo Espiritunqa ch'inñeq desierto lugarman Jesusta pusaran.

¹³ Chaypin Jesusqa tawa chunka p'unchaw phiña animalkunapa kasqanpi karan. Hinaqtinmi diabloqa payta huchaman urmachiyta munaran. Chaymantan Diospa angelninkunañataq, Jesusta cuidaspa servinankupaq hamuranku.

Galilea provinciapi yachachiyta Jesús qallarisanmanta

(Mat 4.12-17; Luc 4.14-15)

¹⁴ Bautizaq Juanta carcelman churaruqtinkun, Jesusqa Galilea provincia lawman riran, Diosmanta allin willakuykunata yachachistin.

¹⁵ Hinaspan payqa khaynata niran:

—Diospa gobiernanan p'unchawmi ña chaya-munña. Chayrayku Diosmanta allin willakuykunata uyarispa, huchaykichismanta wanakuychis. Hinaspa kay allin willakuykunapi creespaykichis, Diosta kasukuspa kawsaychis, nispa.

Challwa hap'iq tawa runakunata Jesús waqyasqanmanta

(Mat 4.18-22; Luc 5.1-11)

¹⁶ Jesusqa Galilea laguna qochapa patanta rishaspanmi, Simonta, hinallataq wawqen Andrestawan rikuran. Paykunaqa challwa hap'iqkuna kaspankun mallankuwan challwata challwasharanku.

¹⁷ Hinaspan Jesusqa paykunata khaynata niran:

–Hamuychis noqawan kushka purinaykichispaq. Noqan qankunaman yachachisqaykichis, imaynan challwata challwankichis, saynallatataq runakunatapas huñunaykichispaq, nispa.

¹⁸ Chaymi Simonqa wawqen Andrespiwan kasqan ratolla mallankuta saquespa, Jesusta qatikuranku.

¹⁹ Jesusqa Galilea laguna qochapa patanta rishaspanmi, rikullarantaq Jacobota, wawqen Juanta, hinallataq papanku Zebedeotawan ima. Paykunan mallankuta botenkupi remendashasqaku. ²⁰ Hinaspan Jesusqa Jacobota hinallataq Juantawan waqyaran. Chaymi paykunaqa papanku Zebedeota, hinallataq paykunapaq llank'aq runakunatawan botepi saquespa, Jesusta qatikuranku.

*Demoniopa ñak'arichisqan runamanta
(Luc 4.31-37)*

²¹ Jesusqa Capernaúm llaqtamanmi chayaruran. Hinaspan samana p'unchawpi sinagoga wasiman haykuspa, runakunaman yachachiyta qallariran. ²² Jesusqa manan leykunamanta yachachiq runakuna hinachu yachachiran. Aswanmi payqa huk ancha yachayniyoq kaspera, ancha atiywan yachachiran. Chayraykun llapallan runakunaqa Jesupa yachachisqanwan anchata admirakuranku. ²³ Chay ratollapitaqmi demoniokunapa ñak'arichisqan huk runa chay sinagoga wasipi kasharan. Hinaqtinmi chay runaqa qaparispaspa, Jesusta niran:

24 —¡Yaw, Nazaret llaqtayoq Jesús! ¿Imatataq noqaykuwanri munankí? ¿Noqaykuta wañuchiychu qanqa hamurankí? Noqaqa reqsiykin pi kasqaykita. ¡Qanqa Diospa Wawanmi kanki, mana ni ima huchayoq! nispa.

25 Jesusñataqmi chay demoniotaqa q'aqchaspa khaynata niran:

—¡Upallay, hinaspa lloqsiy kay runamanta! nispa.

26 Hinaqtinmi chay demonioqa, chay runata anchata khatatatachisparaq chay runamanta al-tota qaparispá lloqsiran. 27 Hinaqtinmi chaypi kaq runakunaqa admirasqallaña paykunapura tapunakuranku khaynata:

—¿Imataq kay rikusqanchisrí? ¿Ima mosoq yachachikuytaq kayrí? Atiyninwan kamachiqt-inmi demoniokunapas kasukuspa lloqsinku, nis-panku.

28 Chaymi Jesusmantaqa chay enteron Galilea provincia llaqtakunapi astawanraq rimaranku, Jesuspa yachachisqanmanta hinallataq ruwasqankunamantawan ima.

*Pedropa suegranta Jesús sanoyachisqanmanta
(Mat 8.14-15; Luc 4.38-39)*

29 Jesusqa sinagoga wasimantan lloqsiran. Hinaspan Jesusqa Jacobopiwan hinallataq Juanpiwan riran, Simón Pedropa hinallataq Andrespa tiyasqanku wasiman. 30 Chay wasipin Simonpa suegranqa fiebrewan camapi onqoshasqa. Hinaqtinmi chay wasiman Jesús haykuyuyqtin willaranku Simonpa suegranmanta.

31 Chaymi Simonpa suegranman Jesusqa

ashuyuspa, makinmanta hatariykachiran. Hinaqtinmi fiebrenmantaqa kasqan ratolla sanoyaran. Hinaspan Simonpa suegranqa paykunaman mikhunata serviran.

Ashka onqosqa runakunata Jesús sanoyachisqanmanta

(Mat 8.16-17; Luc 4.40-41)

³² Inti haykuspa tutayaykushaqtinñan Jesusman apamuranku demoniokunapa ñak'arichisqan ashka runakuna, hinallataq onqosqa runakunatawan ima. ³³ Chaymi chay llaqtapi tiyaq runakunaqa, Simonpa wasi punkunman llapallanku huñunakamuranku.

³⁴ Hinaqtinmi Jesusqa sanoyachiran tukuy imaymana onqoyniyuq runakunata. Hinallataq llapallan demoniokunatapas runakunamanta qarqoran. Chay demoniokunaqa reqsirankun pis Jesusqa kasqantaqa. Chayraykun Jesusqa mana dejaranchu chay demoniokuna rimanankutaqa.

Galilea provincia lawkunapi Jesús yachachisqanmanta

(Luc 4.42-44)

³⁵ Ña achiqaramushaqtinñan Jesusqa chay Capernaúm llaqtamanta lloqsiran. Hinaspan huk ch'inñeq desierto lugarman riran, chaypi orakunanpaq. ³⁶ Hinaqtinmi Simonqa puriqmasinkunapiwan, Jesusta mashkamuranku. ³⁷ Jesusta tariruspankutaqmi khaynata niranku:

—Llapallan runakunan mashkashasunki, nispanku.

³⁸ Chaymi Jesusqa paykunata niran:

–Hakuchi kay cercapi llaqtakunaman, chay llaqtakunapipas kay allin willakuykunata willamunaypaq. Noqaqa chaypaqmi kay pachamanqa hamurani, nispa.

³⁹ Hinaspan Jesusqa enteron Galilea provincia llaqtakunapi puriran, sinagoga wasikunapi yachachistin, saynallataq runakunamantapas demoniokunata qarqostin ima.

Lepra onqoyniyoq runata Jesús sanoyachisqanmanta

(Mat 8.1-4; Luc 5.12-16)

⁴⁰ Huk runan lepra onqoyniyoq Jesusman ashuyuran. Hinaspan Jesuspa ñawpaqninpi qongqoriyukuspa, ruegoakuran khaynata:

–Señorlláy, munaspaykiqa kay onqoyniyman-tayá sanoyaykachiway, nispa.

⁴¹ Chaymi Jesusqa chay lepra onqoyniyoq runata anchata khuyapayaykuspan, makinwan llamiykuspa niran:

–Arí, noqaqa munanin sanoyanaykita, nispa.

⁴² Saynata Jesús rimayta tukurullaqtinmi, kasqan ratolla chay runaqa lepra onqoyninmanta sanoyaran. ⁴³ Chaymi Jesusqa chay sanoyapuq runata, manaraq ripushaqtin allinta avisaspa, khaynata niran:

⁴⁴ –Aman pimanpas kaykuna pasasusqaykimantaqa willankichu. Aswanyá sacerdotekunaman rispa, qawachikamuy sanoña kasqaykita. Hinaspayki Moisespa escribisqan leyman hina ofrendaykita qomuy. Saynapin paykunaga sanoña kasqaykita yachanqaku, nispa.

⁴⁵ Ichaqa chay lepra onqoymanta sanoyaq runaqa, chaymanta lloqsispanmi llapallan

runakunaman willakachakuyta qallariran, Jesús imaynatas payta sanoyachisqanmanta. Chaymi Jesusqa manaña ni mayqen llaqtamanpas alayritaqa haykuyta atiranñachu. Hinaqtiinmi Jesusqa llaqtapa cercan ch'inñeq desierto lugarkunallapiña puriran. Sayna kashaqtiinpas runakunaqa tukuy lawmantan Jesuspa kasqanmanqa rirankupuni.

2

Mana puriq runata Jesús sanoyachisqanmanta (Mat 9.1-8; Luc 5.17-26)

¹ Jesusqa ish kay kinsa p'unchawmantañan kaqman Capernaúm llaqtaman kutimuran. Chaymi chay Capernaúm llaqtapi tiyaq runakunaqa yacharuranku, Jesusqa huk wasipi kasqanta. ² Hinaqtiinmi chay wasiman ashka runakunaqa huñunakamuranku. Chaypin Jesusqa Diosmanta allin willakuykunata runakunaman yachachiran. Chaymi ashka runakuna chay wasi ukhuman hunt'aruqtinku, manaña chay wasi punkunpipas campoqa karanñachu. ³ Hinaqtiinmi huk mana puriq runata tawa runakuna kallapipi wantuyukuspa chay wasiman apamuranku. ⁴ Chaymi chay wasipa punkunpi ashkallaña runakuna kasqanrayku, mana ni maynintapas wasi ukhumanqa apayuyta atirankuchu. Chaymi paykunaqa wasi pataman wichachispanku, chay wasi patata t'oqoranku. Hinaspan chay mana puriq runataqa, chayninta kallapipi Jesuspa ñawpaqninman urayachiranku. ⁵ Chaymi

Jesusqa chay wantumuq runakunapa iñiyinkuta yachaspa, chay mana puriq runata niran:

—Wawáy, huchaykikunatan perdonayki, nispa.

⁶ Chaypin kasharanku leykunata yachachiq wakin runakunapas. Hinaspan paykunaga Jesuspa nisqanta uyarispanku, sonqonku ukhullapi piensaranku khaynata: ⁷ “Kay runari, ¿imanaqtintaq kaykunatari riman? Saynata rimaspaqa, Diostan ofiendeshan. ¿Pitaq runakunapa huchankunatari perdonanman? ¡Aswanqa runakunapa huchantaqa Diosllan perdonaytaqa atin!” nispanku.

⁸ Chaymi Jesusqa sonqollankupi piensasqankuta yachaspa, paykunata tapuran:

—Qankunari, ¿imanaqtintaq saynatari sonqoykichis ukhullapi piensasankichís?

⁹ Kunanyá niwaychis: ¿Imataq más facilri kanman? ¿Kay mana puriq runapa huchankunata perdonaychú? Icha ¿“kallapiykita oqarispá ripuy” niychú?

¹⁰ Kunanmi yachankichis, noqa Diosmanta Hamuq Runaqa kay pachapi runakunapa huchankunata perdonanaypaq atiyniyoq kasqayta, nispa.

Chayta rimayta tukuruspanmi, Jesusqa chay mana puriq runata niran:

¹¹ —Sayariy; hinaspa chay kallapiykita oqarispá wasiykiman ripuy, nispa.

¹² Chaymi kasqan ratolla, chay mana puriq runaqa sayariran. Hinaspan llapallan runakuna qawashaqtinku, kallapinta oqarispá ripuran. Chaypi kaq llapallan runakunañataqmi anchata admirakuspa, Diosta alabaranku khaynata:

—¡Kaykunataqa manan ni hayk'aqpas rikuran-chishchu! nispanku.

*Mateota Jesús waqyasqanmanta
(Mat 9.9-13; Luc 5.27-32)*

¹³ Jesusqa kaqmantan Galilea laguna qochapa patanman riran. Hinaqtinmi ashka runakuna paypa kasqanman huñunakamuranku. Chaymi Jesusqa paykunata chaypi yachachiran. ¹⁴ Chaymanta rishaspanmi, Jesusqa Alfeopa wawan Leví sutiyoq runata rikururan. Payqa impuesto cobraq kaspanmi, impuesto cobranan mesapi tiyasharan. Hinaqtinmi Jesusqa payta niran:

—Qatikuway, nispa.

Chaymi chay Leví sutiyoq runaqa tiyasqanmanta kasqan ratolla sayarispa Jesusta qatikuran. [*Nota: Leviypa huknin sutinqa karan Mateo*].

¹⁵ Chaymantan Jesusqa discipulonkunapiwan kushka Leviypa wasinman riran. Hinaqtinmi Jesustaqa ashka runakuna qatikuranku. Jesusqa Leviypa wasinman chayaruspanmi Leviywan kushka hinallataq discipulonkunapiwan ima mesapi tiyayuspa mikhusharan. Paykunawan kushkan chay mesapi tiyayuspa mikhullasharankutaq impuesto cobraq runakunapas, hinallataq ashka huchasapa runakunapas. ¹⁶ Chaymi leykunata yachachiq runakuna, hinallataq fariseo religionniyoq runakunapas, Jesupa discipulonkunata tapuranku khaynata:

—Kay yachachisuqniykichis Jesusri, ¿imanaqt-intaq kay impuesto cobraq huchasapa runaku-

nawan, hinallataq wakin huchasapa runakunawanpas kushkari mikhushan? nispanku.

¹⁷ Chaymi Jesusqa chay nisqankuta uyarispa, paykunata niran:

—Medicotaqa onqosqa runakunallan necesitanku; sano runakunan ichaqa mana necesitankuchu. Noqaqa manan justo tukuq runakunata salvaqchu hamurani. Aswanqa huchasapa runakunata salvanaypaqmi hamurani, nispa.

Jesusmi yachachiran ayunomanta

(Mat 9.14-17; Luc 5.33-39)

¹⁸ Huk p'unchawmi Bautizaq Juanpa discipulonkuna, hinallataq fariseo religionniyoq runakunapa discipulonkunapas ayunasharanku. Chayta wakin runakuna rikuspankun, Jesusta tapuranku khaynata:

—Qanpa discipuloykikunari, ¿imanaqtintaq mana ayunankuchú? Bautizaq Juanpa discipulonkunapas, hinallataq fariseo religionniyoq runakunapa discipulonkunapas ayunankutaq, nispanku.

¹⁹ Chaymi Jesusñataq paykunata contestaspa niran:

—Huk casarakuy fiestaman invitesqa runakunaqa manan ayunankumanchu, casarakuq novio chayllapiraq kashaqtinga. ²⁰ Aswanmi kanqa p'unchawkuna, noqa (iglesiapa novion) qankuna ukhumanta qechusqa kaqtiy, discipuloykunapas ayunanankupaq.

²¹ Thanta p'achataqa manan ni pipas mosoq telawanqa remendanmanchu. Saynata remendaqtinga chay mosoq remiendoqa ch'intispanmi astawan chay thanta p'achataqa

llik'irunman. ²² Saynallataqmi manaraq poqosqa vinotaqa mana ni pipas hich'anmanchu thanta odrekunamanqa. Ichaqa chay vino poqoruspanmi chay thanta odrekunataqa phatarachinman. Hinaspan vinopas usunman, hinallataq odrekunapas manaña ni imapaqpas valenmanñachu. Chaymi manaraq poqosqa vinotaqa mosoq odrekunaman hich'ana, nispa. *[Nota: Mana poqosqa vinon rikch'akun Jesuspa yachachisqankunaman. Poqosqa vinoñataqmi rikch'akun Israel nacionniyoq runakunapa ñawpaq mana valeq costumbrenkunaman. Chaymi Diospa palabrakunamanqa costumbrenchiskunataqa mana yapananchishchu].*

Jesusa discipulonkuna samana p'unchawpi trigo pallasqankumanta
(Mat 12.1-8; Luc 6.1-5)

²³ Jesusqa discipulonkunapiwan kushkan trigo chakraq ukhunta huk samana p'unchawpi risharanku. Hinaqtinmi discipulonkunaqa trigopa espigankunata pallayta qallariranku mikhunankupaq. ²⁴ Chay pallasqankuta rikuspankun fariseo religionniyoq runakunaqa Jesusta niranku:

—¡Qawariy! ¿Imanasqataq discipuloykikunari, samana p'unchawpi trigopa espigantari pallasanku prohibisqa kashaqtin? Moisespa escribisqa leyman hinaqa chaykunata ruwaspankuqa manan kasukushankuchu, nispanku.

²⁵ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata contestaspa, khaynata niran:

—¿Manachu qankunari ni hayk'aqpas Bibliapi leerankichis, rey Davidpas imatachus ruwasqanta? Payqa puriqmasinkunapiwan kushkan anchata yargachikuranku. ²⁶ Hinaspan Dios yupaychana tabernáculo nisqa wasiman haykuran, Abiatar runa sacerdotekunapa jefen kashaqtin. Hinaspan chay tabernáculo ukhupi, sacerdotekunallapa mikhunankupaq churasqa t'antakunata mikhuran. Saynallataqmi puriqmasinkunamanpas qollarantaq mikhunankupaq, nispa.

²⁷ Chaymantan Jesusqa paykunata nillarantaq khaynata:

—Diosqa runakunataqa unancharan manan samana p'unchawraykuchu. Aswanmi Diosqa runakunapa allinninpaq chay samana p'unchawtaqa unancharan. ²⁸ Chayraykun noqa Diosmanta Hamuq Runaqa samana p'unchawpapas dueñon kani. Chaymi noqaqa kamachinaypaq atiyniyoq kani, samana p'unchawpi runakuna imatas ruwanankupaq otaq imatapas mana ruwanankupaq, nispa.

3

Mana valeq makiyoq runata Jesús sanoyachisqanmanta

(Mat 12.9-14; Luc 6.6-11)

¹ Jesusmi yapamanta haykuran Diosmanta yachachina sinagoga wasiman. Chaypin kasharan huk mana valeq makiyoq runa.
² Chaymi fariseo religionniyoq runakunaqa Jesusta disimulawlla qawaranku, samana

p'unchawpi chay mana valeq makiyoq runata sanoyachiqtinga, chayman tumpalla acusanankupaq. ³Hinaqtiinmi Jesusqa chay mana valeq makiyoq runata niran:

—Hatarimuy, hinaspa chawpinkupi sayay, nispa.

⁴ Hinaspan Jesusqa chaypi kaq runakunata tapuran khaynata:

—Samana p'unchawpiri, ¿allin kaqtachu icha mana allin kaqtachu ruwana? ¿Runa sanoyachiy-chu icha runa wañuchiychu allin kanman? nispa.

Chayta uyarispankun chaypi kaq runakunaqa mana ni imatapas rimarispas, upallalla karanku. ⁵Hinaqtiinmi Jesusqa muyuriqninpi kaq runakunata qawarispas, anchata phiñakuspa llakikuran, chay runakunaqa rumi sonqo kaspanku, mana entiendesqankurayku. Hinaspan chay mana valeq makiyoq runata niran:

—Makiykita haywarimuway, nispa.

Makinta haywariqtiinmi, chay runapa mana valeq makinqa kasqan ratolla sanoyaran.

⁶ Chaymi fariseo religionniyoq runakunaqa lloqsimuspanku, kamachiq rey Herodespa partidonmanta runakunapiwan huñunakuspa parlaranku, imaynatas Jesusta wañuchinankupaq.

Jesuspa yachachisqanta uyarinankupaq ashka runakuna hamusqankumanta

⁷ Jesusqa discipulonkunawan kushkan Galilea laguna qochapa patanman riranku. Chaymanmi runakuna hamuranku Galilea provincia lawmanta, Judea provincia lawmanta, ⁸Jerusalén llaqtamanta, Idumea provincia lawmanta, Jordán

mayupa waq law chimpanmanta, hinallataq Tiro hinaspa Sidón llaqtakunapa muyuriqninpi kaq llaqtakunamantawan ima. Paykunaqa Jesuspa tukuy ima ruwasqankunata uyarispankun hamuranku. ⁹ Chaymi Jesuspa muyuriqninpi ashkallaña runakuna karanku. Chayraykun Jesusqa discipulonkunata kamachiran, huk boteta listollataña suyachinankupaq. Saynataqa kamachiran chay ashka runakuna tanqanakuspa Jesusta ñit'imuqtinkun, hinaspa chay boteman qespispa chaymanta yachachimunanpaqmi. ¹⁰ Jesusqa chay lugarpin ashka runakunata tukuy onqoyninkumanta sanoyachiran. Chayraykun wakín onqosqa runakunapas, onqoyninkumanta sanoyayta munaspanku, Jesustaqa tupayuytapuni munaranku. ¹¹ Saynallataqmi demoniokunapa kamachisqan runakunapas Jesuspa ñawpaqninpi qonqorikuranku. Hinaspan chay demoniokunaqa altota qaparispa niranku:

—¡Qanqa Diospa Wawanmi kanki! nispanku.

¹² Hinaqtiinmi Jesusqa chay demoniokunata q'aqchaspa upallachiran, paykuna saynata qaparqachaspanku Jesusqa pis kasqanta runakunaman ama rimashanankupaq.

*Chunka ish kayniyoq apostolkunamanta
(Mat 10.1-4; Luc 6.12-16)*

¹³ Jesusqa huk orqomanmi riran. Hinaspan paypa kasqanman ashuyunankupaq akllasqan runakunallata waqyaran. Hinaqtiinmi chay akllasqan runakunaqa paypa kasqanman ashuyuranku. ¹⁴ Hinaqtiinmi Jesusqa chaypi kaq runakunamanta chunka ish kayniyoq

runakunallata akllaran, apostolninkuna kaspanku, paywan purinankupaq. Hinaspan kamachiran, Diosmanta allin willakuykunata runakunaman willamunankupaq. ¹⁵ Hinallataq atiytapas qoran, runakunamanta demoni-okunata qarqomunankupaq, {saynallataq tukuy imaymana onqoyniyoq runakunatapas sanoyachimunankupaq ima}.

¹⁶ Jesuspa akllasqan chunka ishkayniyoq apostolninkunan karanku kay runakuna: Simón, paypa huknin sutinmi karan Pedro; ¹⁷ Juan hinallataq wawqen Jacobo; paykunan karanku Zebedeopa wawankuna; paykunatan Jesusqa “Boanerges” sutiwan suticharan; Boanergesqa “rayo t'oqyamuppa wawankuna” ninantan nin; ¹⁸ Andrés; Felipe; Bartolomé; Mateo; Tomás; Alfeopa wawan Jacobo; Tadeo; cananista partidomanta kaq Simón; ¹⁹ hinallataq Judas Iscariote ima. Kay Judas Iscarioten Jesusta traicionaspa, enemigon runakunaman entregaran.

*Jesuspa contranpi runakuna rimasqankumanta
(Mat 12.22-32; Luc 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Chaymantan Jesusqa discipulonkunapiwan huk wasiman kutimuranku. Hinaqtinmi ashkallaña runakunaqa Jesuspa kasqanman yapamanta huñunakamuranku. Chaymi Jesuspa, hinallataq discipulonkunapapas manaña tiemponku karanñachu ni mikhunankupaqpas. ²¹ Hinaqtinmi Jesuspa familiankunaqa runakunapa khayna rimasqankuta uyariranku: “Jesusqa locoyasqa hinañan kashan, manañan

yuyayninpiñachu”, nisqankuta. Chaymi paykunaqa Jesusta pusakapunankupaq hamuranku.

²² Saynallataqmi leykunata yachachiq runakunapas, Jerusalén llaqtamanta hamuspanku niranqu:

—Kay Jesusqa demoniokunapa jefen Beelzebú sutiyoq diablopas atiyinwanmi runakunamantaqa demoniokunata qarqon, nispanku.

²³ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata waqyaspa, huk willakuyta willaran khaynata:

—Niwaychisyá, ¿diablo atinmanchu pay kikillanta qarqokuyta? ²⁴ Sichus huk nación llaqtapi tiyaq runakuna cheqninakuspa rakinakunkuman chayqa, chay nación llaqtaqa purmapunqan. ²⁵ Hinallataq

sichus huk wasipi tiyaq runakunapas cheqninakuspa kawsankuman chayqa, pelespankun rakinakunqaku. ²⁶ Saynallataqmi sichus diablopas demoniokunapa contranpi hatarinman chayqa, paykunapas dividinakuspan rakinakunkuman. Saynata ruwaspankuqa fracasaspan chinkapunkuman.

²⁷ Kunan nisqaykichis, sichus pipas huk kallpasapa runapa wasinmanta imatapas qechuyta munaspaqa, primertan chay kallpasapa runataraq alli-allinta chaqnanan. Hinaspañan chay runapa wasinpi imankunatapas qechuytaqa atinman. *[Nota: Chay kallpasapa runaqa, diablon. Chay kallpasapa runata chaqnaqñataqmi, Jesús. Jesusmi Santo Espiritupa atiyinwan diablomanta ashka runakunata qechun, infiernoman amarinkupaq].*

28 Chaymi cheqaqtapuni niykichis, Diosqa runakunapa tukuy huchankunatapas, hinallataq tukuy mana allin rimasqankutapas perdonanqan. 29 Ichaqa Santo Espiritupa contranpi ofendespa rimaq runakunataqa, manan ni hayk'aqpas Diosqa perdonanqachu. Aswanmi paykunaqa wiñaypaq huchayoq kanqaku, nispa.

30 Jesusqa saynataqa niran, leykunata yachachiq runakuna Jesusmanta khaynata rimaqtinkun: “Jesusqa demoniokunapa atiyinwanmi milagrokunataqa ruwan”, niqtinkun.

Jesusta wawqenkuna mamitanpiwan mashkasqankumanta

(Mat 12.46-50; Luc 8.19-21)

31 Jesusqa chay kasqan wasipi kallashaqtinraqmi, wawqenkuna hinallataq mamitan ima chayman hamuranku. Paykunaqa hawallapi suyaspankun, Jesusta waqyachimuranku.

32 Hinaqtinmi Jesuspa lardonpi tiyaq runakunaqa, khaynata niranku:

—Mamitaykin wawqeykikunapiwan {hinallataq panaykikunapiwan ima} hawapi kashanku. Paykunan mashkamushasunkiku, nispanku.

33 Hinaqtinmi Jesusqa chaypi kaq runakunata, khaynata niran:

—¿Pitaq mamitayrí? ¿Pikunataq wawqeykunarí? nispa.

34 Chayta niruspanmi, lardonpi tiyaq runakunata qawayuspa, Jesusqa niran:

–Kay runakunan mamitaypas, hinallataq wawqeykunapas. ³⁵ Ichaqa Dios Taytaya munayninta ruwaq runakunan wawqeykunapas, panaykunapas, hinallataq mamitaypas, nispa.

4

Mukhu t'akaq runamanta (Mat 13.1-9; Luc 8.4-8)

¹ Jesusqa chay hatun laguna qochapa patanpin yapamanta yachachiyta qallariran. Hinaqtinmi ashka runakuna chayman huñunakamuqtinku, Jesusqa huk boteman wicharan. Hinaspan chay botepi Jesusqa tiyayuran yachachinanpaq. Chaypi kaq runakunañataqmi chay laguna qochapa patanpi qepakuranku. ² Hinaspan Jesusqa tukuy imaymanata yachachiran ejemplokunawan. Chaymi Jesusqa huk ejemplota willaspa, khaynata yachachiran:

³ –Uyariychis kayta. Huk runan mukhu t'akaq riran. ⁴ Chaypi t'akashaqtinmi, wakin mukhuqa ñan patakunaman urmaran. Hinaqtinmi mukhu alayrillapi kaqtin pichinkukuna hamuspa mikhuranku. ⁵ Wakin mukhuñataqmi ranranraman urmaran. Chaypin chay mukhuqa mana ashka allpallapi wiñamuran. ⁶ Ichaqa saphin mana ashka allpapi kaqtintaqmi, inti lloqsiramuspa ch'akichiran. ⁷ Wakin mukhuñataqmi kishka-kishka ukhukunaman urmaran. Chaymi chay kishkakunaqa, chay mukhu wiñamuqmantapas aswan mastaraq wiñaruspa taparuran; chaymi chay mukhu wiñamuqqa q'elloyaspa mana rururanchu.

8 Wakin mukhuñataqmi allin wanu allpaman urmaran. Chaymi chay mukhuqa sumaqta wiñamuran. Hinaspan wakin mukhuqa kinsa chunkata rururan, wakintaq soqta chunkata, wakinñataq pachaqta, nispa.

9 Chayta willaspanmi Jesusqa niran:

—¡Sichus cheqaqtapuni ninriyoq kankichis chayqa, allintayá uyariychis kay nisqaykunata! nispa.

Jesusta discipulonkuna tapusqankumanta

(Mat 13.10-17; Luc 8.9-10)

10 Runakunaqa Jesuspa kasqanmantan yaqa llapallanku pasapuranku. Hinaqtinmi Jesuspa chunka ish kayniyoq discipulonkunaqa, hinallataq chaypi qepakuq wakin runakunapiwan, Jesusta tapuranku chay mukhu t'akay willakusqan ejemplomanta.

11 Chaymi Jesusqa contestaspa, khaynata niran:

—Diospa gobiernanan sumaq glorianqa pakasqa hinan kasharan. Chaytan qankunallaman clarota yachachishaykichis. Noqapi mana creeyta munaq runakunamanmi ichaqa, kay ejemplokunallawan yachachini,

12 saynapi ñawinku qawashaqtinpas ama rikunankupaq, ninrinku uyarishaqtinpas ama entiendenankupaq. Sichus paykuna rikunkuman otaq uyarinkuman chayqa, huchankumanta wanakuspan Diosman kutirikunkuman perdonasqa kanankupaq, nispa.

Jesumi yachachin mukhu t'akay willasqan ejemplomanta

(Mat 13.18-23; Luc 8.11-15)

13 Jesusqa discipulonkunatan nillarantaq:

—¿Qankunapas manachu entiendenkichis kay ejemplowan yachachisqaykunata? Chayri, ¿imaynataq entiendewaqchis wakin yachachisqaykunatarí? 14 Chay mukhu t'akaq runaqa Diospa palabranta willakuqmi. 15 Ñan patakunaman urmaq mukhuqa rikch'akun, allin willakuykunata uyarishaspa, rumi songo runakunamanmi. Ichaqa chay willakuy uyarisqankutan diablo hamuspa paykunamanta qechun mana ni imatapas entiendenankupaq. 16 Ranra-ranraman urmaq mukhuqa rikch'akun, Diospa palabranta uyarispa kusişqallaña chashkikuq runakunamanmi. 17 Ichaqa mana allinta creespankun paykunaqa chay mukhu wiñamuq hina, hawallapi saphiyuq kaspanku, pisi tiempollapaq Diospi creenku. Hinaspan sasachakuy, hinallataq qatikachasqa kana p'unchawkuna chayamuqtin Diosmanta karunchakunku. 18 Kishka-kishka ukhuman urmaq mukhuqa rikch'akun, Diospa palabranta uyariq runakunamanmi. 19 Ichaqa paykunaqa aswan qapaq kayta munaspankun afanasqallaña qolqe mashkaypi purinku; hinallataq kay pachapi tukuy kusikuykunallapi kawsankupas. Chaymi paykunaqa chaykuna ruwasqankuwan Diospa palabrantaga sonqonkumanta chinkachispa, mana ruruchinkuchu. 20 Ichaqa allin wanu allpaman urmaq mukhuñataqmi rikch'akun, Diospa palabranta tukuy sonqonkuwan chashkikuq runakunaman. Paykunan ichaqa Diospa palabranta allinta kasukuspa, kusikuy sonqonkuwan Diosta qatikunku. Chaymi

paykunaqa chay allin allpaman urmaq mukhu hina kanku. Hinaspan sumaqta wiñaspa, rurunkupas kinsa chunkata, wakintaq soqta chunkata, wakinñataq pachaqta ima, nispa.

K'anchay hina kanamanta

(Luc 8.16-18)

²¹ Jesusqa nillarantaqmi khaynata:

—Mecherota ratachispari, ¿churawaqchishchu huk cajonpa pachanman otaq puñunaykichis catrepa pachanman? ¡Manan! Chay ratashaq mecherotaqa alayri alto patamanmi churana, chaymanta allinta k'anchamunanpaq. ²² Saynan llapallan tukuy ima pakasqa kaqkunapas, hinallataq secretollapi kaqkunapas, yachasqa kanqa. ²³ ¡Sichus cheqaqtapuni ninriyoq kankichis chayqa, allintayá uyariychis kay nisqaykunata! nispa.

²⁴ Chaymantan Jesusqa nillarantaq:

—Qankunaqa kay nisqaykunatayá allinta uyariychis. Imaynatan qankuna runamasiy-kichiswan ruwankichis, saynatan Diospas qankunawan ruwanqa. Hinaspapas Diosqa qankunamanqa aswan mastaraqmi qosunkichis. ²⁵ Pipas Diospa yachachikuyninta allinta uyaringa chayqa, Diosmi payman astawanraq yachayta qonqa. Ichaqa Diospa palabrantana mana entiendey munaq runakunamantan, Diospuni qechunqa pisilla yachasqankutapas, nispa.

Mukhu wiñamusqanmanta

²⁶ Jesusqa nillarantaqmi:

—Diospa gobiernasqan sumaq glorianqa rikch'akun, chakrapi mukhu t'akaq runamanmi.

²⁷ Chay mukhu t'akaq runaqa, manan yachanchu chay mukhu imaynatas wiñamusqantaqa, puñushaqtinchus icha rikch'ashaqtinchus, tutachus icha p'unchawchus chaytaqa.

²⁸ Aswanmi chay allpa ukhupi mukhuqa kikhillanmanta wiñamun. Hinaspan wiñasqanman hina espigan. Chaymantataq ruruspa poqon.

²⁹ Chay espiga poqoruqtintaqmi, chay mukhu t'akaq runaqa, ishunawan kuchuspa, cosechan, nispa.

*Mostaza mukhumanta
(Mat 13.31-32; Luc 13.18-19)*

³⁰ Jesusqa nillarantaqmi:

—Diospa gobiernasqan sumaq gloriantari, ¿imawantaq comparasunman? ¿Ima willakuywantaq yachachisunman? ³¹ Diospa gobiernasqan sumaq glorianqa mostaza mukhu hinan. Chay mostaza mukhu tarpusqankuqa, llapallan mukhukunamantapas aswan más uchuychallan.

³² Ichaqa wiñaramuspantaqmi huertapi wakin plantakunamantapas aswan más hatun ramasapa sach'a hinamanraq tukun. Chaymi pichinkukunapas hamuspanku, ramankunapi thapachakunku. Hinallataq llantukunku ima, nispa.

*Ejemplokunawan Jesuspa yachachisqanmanta
(Mat 13.34-35)*

³³ Jesusqa ashka ejemplkunawanmi Diospa palabranmanta runakunaman yachachiran, entiendesqankuman hinalla. ³⁴ Jesusqa imata yachachispapas ejemplkunawanpunin

yachachiran. Ichaqa discipulonkunawan sapa-lankupi kaspanqa, llapallan yachachikuytan paykunamanqa allinta entiendechiran.

*Wayrata Jesús thañichisqanmanta
(Mat 8.23-27; Luc 8.22-25)*

³⁵ Jesusqa chay p'unchaw tardeykuytañan discipulonkunata niran:

—Hakuchiyá laguna qochapa waq law chimpanman, nispa.

³⁶ Hinaspan chaypi llapallan runakunata despediratamuspa, Jesusqa wichasqan botepi discipulonkunapiwan kushka, laguna qochapa waq law chimpanman riranku. Saynallataqmi wakin runakunapas huk botekunapi riranku.

³⁷ Chaymi chay botepi rishaqtinku, qonqayllamanta nishuta wayra-wayramuran. Hinaqtinmi laguna qochapi unupas qallchikamuspa, risqanku boteman hunt'ayta qallarimuran.

³⁸ Ichaqa Jesusñataqmi, chay risqanku botepa qepa lawninpi sawnayukuspa puñusharan. Hinaqtinmi discipulonkunaqa altota qaparispas, Jesusta rikch'achispa niranku:

—¡Yachachikuq, yaqañan chinkaykushanchishña! ¿Manachu qanmanri ni imapas qokusunki? nispanku.

³⁹ Chaymi Jesusqa hatarimuspa, chay wayrata hinallataq laguna qochapi unutawan thañinanpaq kamachiran. Hinaqtinmi kasqan ratolla wayrapas, hinallataq unupas thañipurán.

⁴⁰ Chaymantañataqmi Jesusqa discipulonkunata niran:

—¿Imanaqtintaq qankunari nishu mancharisqallaña kashankichís? ¿Manachu noqapi confiankichís? nispa.

⁴¹ Hinaqtinmi chaypi llapallan kaq discipulonkunaqa anchata admirakuspanku, paykunapura parlanakuranku khaynata:

—¿Pitaq kay runari, wayrapas unupas kasunapaqrí? nispanku.

5

Demoniokunapa ñak'arichisqan runamanta (Mat 8.28-34; Luc 8.26-39)

¹ Jesusqa discipulonkunapiwan kushman Galilea laguna qochata chimparanku. Hinaspan Gadara llaqtaman chayaranku. [Nota: *Gadara llaqtapa huknin sutinqa Gerasan*]. ² Hinaqtinmi Jesusqa risqanku botemanta urayushaqtin, demoniokunapa ñak'arichisqan huk runa panteonmanta lloqsimuspa, Jesuspa kasqanman hamuran. ³ Chay runaqa demoniokunapa ñak'arichisqan kaspanmi, panteonllapiña tiyaran. Chay runataqa manan ni pipas ni cadenakunawanpas sujetayta atirankuchu. ⁴ Hinaspapas chay runataqa ashka kutitañan fierromanta ruwasqa cadenakunawan chaqnaranku. Saynata watashaqtinkupas, chay cadenakunataqa t'ipiranmi. Chaymi mana ni pipas controlaytaqa atirankuchu. ⁵ Hinaqtinmi tuta p'unchaw chay demoniokunapa ñak'arichisqan runaqa panteonkunapi, orqokunapi qaparqachaspa, hinallataq cuerpontapas rumikunawan k'irikuspa ima puriran. ⁶ Chaymi

chay demoniokunapa ñak'arichisqan runaqa, Jesusta karullapiraq rikuruspa, apurayllamanña hamuran. Hinaspan Jesuspa ñawpaqninpi qonqorikuspa, ⁷ chay runaqa qaparispas, khaynata niran:

—Tukuy atiyniyoq Diospa Wawan Jesús, ¿imatataq noqawanri munankí? ¡Diosraykun ruegakuyki, ama ñak'arichiwanaykipaq! nispa.

⁸ Saynatan demonioqa niran, antestaraq Jesús khaynata nisqanrayku:

—¡Yaw, demonio, lloqsiy kay runamanta! nispa.

⁹ Hinaspan Jesusqa chay demoniokunapa ñak'arichisqan runata tapuran:

—¿Imataq qanpa sutyikiri? nispa.

Chaymi chay demonioqa contestaran:

—Noqapa sutyiqa waranqa-waranqantinmi, ashka kasqaykurayku, nispa.

¹⁰ Hinaqtinmi chay demoniokunaqa Jesusta anchata ruegakuranku khaynata:

—Amayá kaymantaqa huk lawmanqa qarqorwaykuchu, nispanku.

¹¹ Chay ladonku orqopitaqmi ashka khuchikuna mikhusharanku. ¹² Chaymi chay demoniokunaqa Jesusta ruegakuranku khaynata:

—Waq khuchikunaman haykunaykupaqyá de-jaykuwayku, nispanku.

¹³ Hinaqtinmi Jesusqa chay demoniokunaman permisota qoran. Chaymi chay demoniokunaqa chay runamanta lloqsiruspanku, khuchikunapa cuerponman haykuranku. Hinaqtinmi chay khuchikunaqa qata urayta p'itaspanku, Galilea laguna qochaman urmayuspa, chaypi heq'epaspa

wañuranku. Chay khuchikunaqa ishikay waranqa hinan karanku.

¹⁴ Hinaqtinmi chay khuchita michiq runakunaqa llaqtaman ayqekuranku. Hinaspan chaykuna pasasqanmanta chay llaqtapi, hinallataq llaqtapa camponkunapipas willakachakamuranku. Chaymi llapallan runakunaqa chaykuna pasasqanta qawaq hamuranku.

¹⁵ Hinaspan Jesuspa kasqan lugarmanta chayaramuranku. Chaypin chay demoniokunapa ñak'arichisqan runataqa Jesuspa ladonpi tiyashaqta rikuranku, p'achasqata hinallataq allin yuyayninpiña. Saynata rikuspankun chay hamuq runakunaqa mancharikuranku.

¹⁶ Hinaqtinmi khuchita michiq runakunaqa, chay hamuq runakunaman willaranku, demoniopa ñak'arichisqan runapa sanoyasqanmanta, hinallataq khuchikunapa wañusqanmantawan ima. ¹⁷ Chaymi chay Gadara llaqtayoq runakunaqa Jesusta ruegakuyta qallariranku, chay llaqtankumanta huk law llaqtaman ripunanpaq.

¹⁸ Hinaqtinmi Jesusqa boteman wichashaqtin, chay demoniokunapa ñak'arichisqanmanta sanoyaq runaqa, Jesusta ruegakuran khaynata:

—Qanwanmi riyta munani, nispa.

¹⁹ Jesusñataqmi ichaqa chay runata niran:

—Wasiykiman kutipuy, hinaspa familiaykikunaman willamuy, qanta khuyapayasuspayki imaynatas Dios sanoyachisusqaykimanta, nispa.

²⁰ Hinaspanmi chay sanoyaq runaqa, Decápolis law llaqtakunaman riran. Hinaspan Jesuspa imayna sanoyachisqanmanta willakachakuran.

Hinaqtiinmi llapallan uyariq runakunaqa, chay runapa willakusqanwan anchata admirakuranku. [Nota: Decápolis ninanqa chunka llaqtakuna ninanmi].

Jairopa ususinmanta hinallataq huk onqosqa warmimantawan

(Mat 9.18-26; Luc 8.40-56)

²¹ Jesusqa Galilea sutiyoq hatun laguna qochapa waq law chimpanmanmi huk botepi riran. Chaypi kashaqtiinmi Jesuspa muyuriqn-inman ashka runakuna huñunakamuranku.

²² Hinaqtiinmi Diosmanta yachachina sinagoga wasipi kamachiq Jairo sutiyoq runa, Jesusman hamuspa ñawpaqninpi qongoriyukuran.

²³ Hinaspan Jesusta ruegakuran khaynata:

—Ama hina kaychu, hakuchi wasiyman. Ususiyimi wañuyupa patallanpiña kashan. Qan rispayki makiykita payman churayuqtiykiqa, sanoyaspan payqa kawsanqa, nispa.

²⁴ Chaymi Jairopa wasinman Jesús rishaqtiin, ashka runakunapas paywan kushka ñit'i-ñit'illaña riranku. ²⁵ Hinaqtiinmi runakunapa chawpinta huk warmipas risharan.

Paymi chunka ishkañiyuq wataña nishuta ñak'ariran yawar apariy onqoywan. ²⁶ Chaymi payqa ashka medicokunaman hampichikunanpaq riran.

Hinaspan llapallan qolqechantapas ña tukuranña. Ichaqa manataqmi ni mayqen medicopas sanoyachiytaqa atiranchu.

Aswanmi payqa sapa p'unchaw aswan más graveraq karan. ²⁷ Chaymi chay warmiqa Jesusmanta rimasqankuta uyariran.

Hinaspan llapallan runakunapa chawpinta rispa, Jesusman

qepallanta ashuyuspa, p'achanpa patallanta tupayuran, ²⁸ songollanpi khaynata piensaspa:

“Sichus p'achallantapas tupayusaq chayqa, sanoyasaqmi”, nispa. ²⁹ Hinaqtinmi chay warmiqa Jesuspa p'achanta tupayuspa, chay yawar apariywan onqosqanmanta kasqan ratolla sanoyaran. Hinaspan cuentata qokuran sanoña kasqanmanta. ³⁰ Hinaqtinmi Jesusqa cuentata qokuran paymanta atiyin lloqsisqanta. Hinaspan muyuriqninpi llapallan runakunata qawarispá, tapuran khaynata:

—¿Pitaq p'achaytari tupaykaramuwan? nispa.

³¹ Hinaqtinmi Jesuspa discipulonkunaqa niran:

—¿Manachu rikunki llapallan runakuna mon-tonakamuspa ñit'imususqaykita? Chaychu qanri ninki: “¿Pitaq p'achaytari tupaykaramuwan nisparí?” nispanku.

³² Ichaqa Jesusñataqmi muyuriqninpi runakunata qawaran, pis p'achanta tupaykamuran chayta reqsinanpaq. ³³ Hinaqtinmi chay warmiqa manchakuymanta khatatataspa, Jesuspa ñawpaqninman ashuykamuspa, chaypi qonqorikuran. Hinaspan cheqaqta willakuran, imaraykuchus Jesuspa p'achanta tupayusqanmanta. ³⁴ Chayta uyarispánmi Jesusqa chay warmita niran:

—Wawalláy, noqapi creesqaykiraykun qanqa sanoña kashanki. Kunanqa hawkalla ripuy. Qanqa manañan sufrinkiñachu, nispa.

³⁵ Jesús manaraq rimayta tukurushaqtinmi, Jairopa wasinmanta runakuna hamuspa, khaynata niran:

—¡Ususiykiqa ñan wañurunña! Yachachikuqtaqa amaña wasiykimanqa pusayñachu, nispanku.

³⁶ Ichaqa chay runakunapa willakusqanta uyarispanmi Jesusqa Jairota niran:

—Ama llakikuychu. Creellay, nispa.

³⁷ Saynata nispanmi, Jesusqa mana ni pi runatapas paywan kushka rinantaqa munaranchu. Aswanqa Pedrota, Jacobota, hinallataq Jacobopa wawqen Juanllatawanmi rinankutaqa munaran.

³⁸ Hinaspan Jairota wasinman riranku. Chayman chayaruspankutaqmi Jesusqa rikuran, wañuq sipasmanta chaypi kaq runakuna nishuta llakikuspanku, anchallataña waqasqankuta.

³⁹ Hinaqtinmi Jesusqa Jairota wasinman haykuspa, chay waqaq runakunata, khaynata niran:

—¿Imanaqtintaq qankunari anchata waqashan-kichís? Sipasqa manan wañusqachu kashan. Aswanqa puñullashanmi, nispa.

⁴⁰ Saynata Jesús niqtinmi, chaypi kaq runakunaqa burlakuspanku, Jesusta asipayaranku. Hinaqtinmi Jesusqa hawaman lloqsinankupaq chaypi kaq llapallan runakunata kamachiran. Hinaspan Jesusqa chay wañuq sipaspa tayta mamanpiwan, hinallataq kinsantin discipulonkunapiwan imalla, chay wañuq sipaspa cuartonmanqa haykuranku.

⁴¹ Hinaspanmi Jesusqa chay wañusqa sipasta makinmanta hap'iyuspa, arameo rimaypi niran:

—Talita cumi, nispa.

Chay nisqanqa khayna ninanmi: “Sipas, qantan niyki, ¡sayariy!” nispa.

⁴² Chaymi chay sipasqa wañusqa kasqanmanta chay ratolla sayarimuspa, puriyta qallariran. Hinaqtinmi chaypi kaq runakunaqa chay sipaspa purisqanta rikuspanku, anchata admirakuranku. Chay sipasqa chunka ishkayniyoq watayoqmi karan. ⁴³ Chaymi Jesusqa chaypi kaq runakunata kamachispa niran:

—Qankunaqa aman pimanpas willan-kichishchu kaykuna rikusqaykichismantaqa, nispa.

Chaymantan Jesusqa sipasman mikhunata qonankupaq kamachiran.

6

Nazaret llaqtapi Jesús yachachisqanmanta (Mat 13.53-58; Luc 4.16-30)

¹ Jairopa wasinmanta lloqsispanmi, Jesusqa discipulonkunapiwan kushka Nazaret llaqtanman ripuran. ² Hinaqtinmi Jesusqa samana p'unchaw chayaramuqtin, Diosmanta yachachina sinagoga wasiman haykuspa, chaypi yachachiyta qallariran. Chaymi yachachisqankunata uyarispanku, runakunaqa admirakuranku. Hinaspan khay-nata tapunakuranku:

—Kay runari, ¿maypitaq kay yachasqankunatari yacharamun? ¿Maymantataq kay yachaykunatari orqoramun? ¿Imaynanpitaq kay milagrokunatapas ruwashanrí? ³ ¿Manachu kay runaqa Mariapa wawan carpintero? ¿Manachu wawqenkunapas noqanchiswan kushka kashanku: Jacobo, José, Judas, hinallataq Simonpas? Saynallataq, ¿manachu panankunapas kay llaqtapi tiyashankú? nispanku.

Saynata rimaspankun chay runakunaqa Jesuspaq phiñakuranku. Hinaspan paytaqa manaña uyariytapas munarankuñachu.

⁴ Chaymi Jesusqa paykunata niran:

—Diosmanta willakuq profetaqa huk law llaqtakunapin ancha allin respetasqa. Ichaqa llaqtanpi, familiarpi, hinallataq wasinpi kaqkunallan mana respetankuchu, nispa.

⁵ Chayraykun Jesusqa chaypi ishkay kinsa onqosqa runakunallata makinwan llamiykuspa sanoyachiran. Ichaqa huk milagrokunataqa manan ruwaranñachu. ⁶ Chaymi Jesusqa, llaqtamasinkuna paypi mana creeqtinku, anchata admirakuran.

Chaymantan Jesusqa huk llaqtakunaman riran, Diosmanta allin willakuykunata yachachistin.

Chunka ishkayniyoq apostolninkunata Jesús comisionasqanmanta

(Mat 10.5-15; Luc 9.1-6)

⁷ Jesusqa chunka ishkayniyoq apostolninkunatan waqyaran. Hinaspan ishka-ishkayta kamachispa comisionaran, Diosmanta allin willakuykunata runakunaman willakuq rinankupaq. Hinallataq atiytapas qoran runakunamanta demoniokunata qarqonankupaq ima. ⁸ Hinaspan Jesusqa chay apostolninkunata kamachispa, khaynata niran:

—Rispaykichisqa bastonllaykichistan apankichis. Ichaqa aman apankichishchu qoqawtapas, t'antatapas, qolqetapas, ⁹ nitaq ishkay p'achatapas cambiakunaykichispaqqa. Aswanqa

churakusqaykichis husut'allaykichistan
apankichis, nispa.

¹⁰ Hinallataqmi Jesusqa chay apostolninkunataqa nillarantaq:

—Huk llaqtaman chayaspaykichisqa, huk wasillapin samapakunkichis, chay llaqtamanta ripunaykichiskama. ¹¹ Sichus mayqen llaqtapipas mana chashkisunkichishchu, nitaq rimasqaykichistapas mana uyariyta munanqakuchu chayqa, husut'aykichispi allpatapas thaptirikuspayá chay llaqtamanta lloqsiychis. Saynapin paykunaqa mana allin runakuna kasqankuta yachakunqaku. {Cheqaqtapunin niykichis, chay llaqtakunaqa, juicio p'unchaw chayamuqtinmi, Sodoma llaqtamantapas, hinallataq Gomorra llaqtamantapas aswan mastaraq castigasqa kanqaku}, nispa.

¹² Jesuspa nisqanman hinan apostolninkunaqa riranku. Hinaspan q'aqchaspa hinaraq runakunaman willaranku khaynata:

—Huchaykichismanta wanakuspa Diosman kutirikuychis, nispanku.

¹³ Chaymi apostolkunaqa runakunamanta demoniokunata qarqoranku. Hinaspan onqosqakunatapas aceitewan llusispa, sanoyachimuranku.

*Bautizaq Juanta wañuchisqankumanta
(Mat 14.1-12; Luc 9.7-9)*

¹⁴ (Chay tiempopin rey Herodes Antipas su-tiyuq runaqa gobiernasharan Galilea provincia law llaqtakunapi). Hinaspan Herodes Antipasqa

uyariran Jesusmanta runakunapa tukuy ima rimasqankuta. Wakin runakunan Jesusmanta khaynata rimaranku:

—Bautizaq Juanmi wañusqanmanta kawsariramuspa, ancha atiywan milagrokunata ruwasha, nispanku.

¹⁵ Wakin runakunañataqmi niranku:

—Diosmanta willakuq ñawpaq profeta Eliasmi payqa, nispanku.

Wakin kaq runakunañataqmi niranku:

—Ñawpaq tiempopi huk kaqnin profetapashchá kawsariramun, nispanku.

¹⁶ Chaymi rey Herodes Antipasqa chay nisqankuta uyariuspa niran:

—Chay runaqa Juanmi. Paytaqa noqa kikiypunin kunkanta kuchuchirani. Paymi kawsariramun, nispa.

¹⁷ Chay Herodes Antipasmi, Bautizaq Juantaqa ñawpaq tiempopiraq hap'ichimuspa, cadenawan cadenaspa, carcelman churachiran. Chaytaqa warmin Herodías niqtinmi ruwaran. Chay Herodías warmiqa Herodes Antipaspa wawqen Felipepa warminmi karan. Chay Herodías warmiwanmi Herodes Antipasqa wawqen Felipemanta qechuspa casarakuran. ¹⁸ Chaymi Bautizaq Juanqa Herodes Antipastaqa q'aqchaspa niran:

—Moisespa escribisqan leyman hinaqa, manan wawqeyki Felipepa warmin Herodíaswanqa casarakuwaqchu, nispa.

¹⁹ Chayraykun Herodías warmiqa Bautizaq Juanta cheqnikuspa, wañuchiyta munaran. Ichaqa manataqmi imaynanmantapas

wañuchiytaqa atiranchu, ²⁰ Bautizaq Juanta rey Herodes Antipasqa anchata respetasqanrayku. Saynataqa respetaran, Bautizaq Juanqa justo runa kaspá, Diosllapaqña kawsasqanta yachaspanmi. Chaymi Herodes Antipasqa Bautizaq Juanta protegeran, Herodias ama wañuchinanpaq. Ichaqa Juanpa willakusqankunata mana creeshaspapas, Herodes Antipasqa ganaswanmi uyariran. ²¹ Hinaqtinmi Herodes Antipasqa cumpleañon chayamuqtin, huk hatun fiestata ruwaran. Chaymanmi invitamuran llaqtapi kamachiq runakunata, jefekunata, hinallataq Galilea provincia lawpi kamachiq allin reqsisqa runakunatawan ima. Chay fiesta p'unchawmi huk oportunidad karan, Herodías warmi, Bautizaq Juanta wañuchinanpaq. ²² Hinaqtinmi chay hatun fiestapi mikhushaqtinku, Herodiaspa ususinqa chay fiestaman haykuspa, llapallan runakunapa ñawpaqninpi sumaqlлатаña tusuran. Chay tususqanmi rey Herodes Antipasman, hinallataq chaypi kaq runakunamanwan anchata gustaran. Chaymi rey Herodes Antipasqa Herodiaspa ususinta niran:

—Imatapas mañakuway; noqaqa qanpa munasqaykitan qosqayki, nispa.

²³ Hinallataqmi juramentota ruwaspa, Herodes Antipasqa nillarantaq:

—Noqaqa tukuy ima mañakuwasqaykitapas, hinallataq sichus gobiernasqay llaqtakunapa kushkanta mañakuwaqtiykipas qosqaykin, nispa.

²⁴ Chaymi chay sipasqa chay lugarmanta lloqsispa, mamitanta tapuran:

—¡Mamitáy! ¿Imatataq mañakuymañrí? nispa.

Hinaqtinmi mamitan Herodiasqa ususinta niran:

—Bautizaq Juanpa umanta mañakamuy, nispa.

²⁵ Chaymi Herodiaspa ususinga, apuraylamanña rey Herodes Antipaspa kasqanman kutiyuspa niran:

—Kunachallanmi Bautizaq Juanpa umanta huk platopi qowanaykita munani, nispa.

²⁶ Saynata chay sipas niqtinmi, rey Herodes Antipasqa anchata llakikuran. Ichaqa llapallan invitadon runakunapa ladonpi juramentota ruwasqanraykun, manaña “manan” niytaqa atiranñachu. ²⁷ Chaymi rey Herodes Antipasqa huk soldadota kamachiran, carcelman rispa, Bautizaq Juanpa kunkanta kuchumuspa, umanta apamunanpaq. Hinaqtinmi chay soldadoqa carcelman rispa, Bautizaq Juanpa kunkanta kuchuspa, ²⁸ umanta huk platopi chay sipasman apamuran. Hinaqtinmi chay sipasñataq mamitanman qoran.

²⁹ Chaymantañataqmi Bautizaq Juanpa discipulonkunaqa, Juanta wañuchisqankuta yacharuspanku hamuranku. Hinaspan Bautizaq Juanpa cuerponta apaspa, p'ampamuranku.

Pishqa waranqa runakuna mikhunanpaq milagrota Jesús ruwasqanmanta

(Mat 14.13-21; Luc 9.10-17; Juan 6.1-14)

³⁰ Jesuspa apostolninkunan ishkaishkay risqankumanta kutimuspanku, Jesuswan huñunakuranku. Hinaspan tukuy ima ruwamusqankumanta, hinallataq yachachimusqankumantawan ima Jesusman willaranku. ³¹ Hinaqtinmi Jesuspa kasqanman

ashka runakuna sapa raton hamuranku. Chaymi Jesuspa hinallataq discipulonkunapapas manaña tiemponkuqa ni mikhunankupaqpas karanñachu. Chaymi Jesusqa discipulonkunata niran:

—Hakuchi runakunapa mana kasqan lugarman, chaypi huk ratollapas hawka samarimunanchispaq, nispa.

³² Hinaspan Jesusqa apostolninkunapiwan kushka, runakunapa mana kasqan lugarman huk botepi riranku. ³³ Hinaqtinmi runakunaqa yacharuranku maymansi Jesusqa apostolninkunapiwan risqankuta. Chaymi muyuriqninpi llaqtakunamanta ashkallaña runakunaqa chakipi apurayllamanña riranku. Hinaspan paykunaqa Jesusmantapas primertaraq chayaruranku. ³⁴ Hinaqtinmi Jesusqa chay risqanku botemanta urayamuspa, chaypi ashkallaña huñunasqa runakunata rikuran. Hinaspan anchata khuyapayaran, mana michiqniyoq ovejakuna hina kasqankurayku. Chaymi tukuy imakunamanta paykunamanqa yachachiyta qallariran. ³⁵ Nishu tardeña kaqtintaqmi, discipulonkunaqa Jesusman ashuyuspa, khaynata niranku:

—Nishu tardeñan kashan. Hinaspapas kay lugarqa runapa mana tiyananmi. ³⁶ Aswanyá kay llapallan runakunataqa despedipuy, saynapi kay enteron muyuriqninchispi llaqtakunaman rispanku, mikhunata chay llaqtakunapi mashkapa rantikamunankupaq. Kaypiqa manan mikhunankupaqqa ni imapas kanchu, nispanku.

³⁷ Chaymi Jesusqa contestaran:

—Qankunayá mikhunata qomuychis, nispa.

Hinaqtiinmi discipulonkunaqa contestaspa niranku:

—Kaypi llapallan runakuna mikhunankupaqqa, rantimunaykuchá kanman t'antata. Chaypaqqa yaqa huk wata jornalpa chanin qolqen necesitakunman, nispanku.

³⁸ Chaymi Jesusqa paykunata tapuran:

—Qankunapari, ¿hayk'a t'antaykichistaq kashan? Rispayá qawamuychis, nispa.

Chaymi discipulonkunaqa riranku. Hinaspan kutimuspa Jesusta niranku:

—Noqaykupaqa pishqa t'antawan, ishkay kankasqa challwallapiwanmi kashan, nispanku.

³⁹ Hinaqtiinmi Jesusqa discipulonkunata kamachiran, llapallan runakunata pasto pampapi grupo-grupopi tiyachimunankupaq.

⁴⁰ Chaymi discipulonkunaqa, pachaqninpi hinallataq pishqa chunka grupo-grupopi tiyanankupaq, llapallan runakunata kamachiranku. ⁴¹ Hinaqtiinmi Jesusqa chay

pishqantin t'antata, hinallataq ishkaynin kankasqa challwatawan hap'iyuspa, hanaq pachata qawarispas, Diosman graciasta qoran. Graciasta qoruspantaqmi Jesusqa t'antata partiyuspa, discipulonkunaman qoran, runakunaman rakimunankupaq. Saynallataqmi ishkaynin kankasqa challwakunawanpas ruwaran.

⁴² Chaymi llapallan runakunaqa saqsanankukama mikhuranku. ⁴³ Hinaspan discipulonkunaqa puchuq t'antakunatapas,

hinallataq kankasqa puchuq challwakunatapas, chunka ishkayniyoq canasta hunt'ataraq

huñumuranku. ⁴⁴ Chaypi mikhuq qarikunaqa pishqa waranqan karanku. [*Nota: Chay tiempopiqa yuparanku qarikunallatan. Ichaqa warmikunatawan, hinallataq wawakunatawanqa manan yuparankuchu.*]

*Laguna qocha hawapi Jesús purisqanmanta
(Mat 14.22-27; Juan 6.16-21)*

⁴⁵ Chaymantan Jesusqa discipulonkunata kamachiran, boteman wichaspanku, laguna qochapa waq law chimpanpi Betsaida llaqtaman ñawpashanankupaq. Jesusñataqmi chaypi qeparukuspa, runakunata despediran.

⁴⁶ Hinaspan Jesusqa, runakunata despediruspa, Diosmanta mañakunanpaq moqo pataman riran.

⁴⁷ Tutayaramushaqtinñan discipulonkunaqa chay laguna qochapa chawpintaña botepi risharanku. Jesusñataqmi ichaqa, orakusqan sitiollapiraq sapallan kasharan. ⁴⁸ Hinaqtinmi Jesuspa discipulonkuna laguna qochapa chawpintaña rishaqtinku, risqanku lawmanta contrankupi wayra wayramuqtin, ñak'ayllataña paletawan unuta qachiranku. Ichaqa manataqmi chay risqanku boteqa avanzayta atiranchu. Chayta rikuspanmi yaqaña achiqamushaqtin, Jesusqa unuq hawanta purispa paykunapa kasqanman riran. Paykunaman ashuyuspantaqmi pasarpatamuq tukuran.

⁴⁹ Chaymi discipulonkunaqa unu hawanta puriqta rikuspanku, anchata mancharikuspa, qapariranku khaynata:

—¡Fantasman kayqa! nispanku.

⁵⁰ Llapallanku chayta rikuspankun, anchata mancharikuranku. Ichaqa Jesusñataqmi paykunata niran:

—¡Noqan kani! ¡Ama mancharikuychishchu! Aswan kallpanchakuychis, nispa.

⁵¹ Saynata nispanmi Jesusqa boteman wicharan. Hinaqtinmi kasqan ratolla chay wayraqa thañiran. Chaymi discipulonkunaqa chayta rikuspanku, ancha admirasqallaña karanku.

⁵² Hinaspapas paykunaqa sonqonku rumiyasqa kasqanraykun, mana entienderankuchu chaykunamanta, hinallataq ñawpaqtaraq pishqa waranqa runakuna t'antata mikhunankupaq milagrota Jesús ruwasqanmantapas.

Genesaret llaqtapi onqosqa runakunata Jesús sanoyachisqanmanta

(Mat 14.34-36)

⁵³ Jesusqa discipulonkunapiwanmi laguna qochata chimpaspa, Genesaret allpaman chayaranku. Hinaspan risqanku boteta laguna qochapa patanpi wataranku. ⁵⁴ Hinaqtinmi chay botemanta urayamushaqtinku, chay lugarpi tiyaq runakunaqa Jesusta reqsiruranku. ⁵⁵ Hinaspan willakachakamuranku muyuriqninkupi kaq llapallan llaqtakunapi. Hinaqtinmi onqosqa runakunata kallapikunapi apamuranku, Jesupa kasqan lugarman. ⁵⁶ Saynallataqmi Jesusqa chayaran hatun llaqtakunaman, uchuy llaqtachakunaman, hinallataq campokunamanpas. Chay lugarkuna chayasqanmanmi onqosqa runakunata apamuranku. Hinaspan chay onqosqa runakunataqa churaranku plazakunapi,

callekunapi, hinallataq ñankunapipas. Hinaspan Jesusta ruegoakuranku, p'achanpa patallantapas llamiykunankupaq. Chaymi llapallan onqosqa runakunaqa, Jesuspa p'achanta llamiyuspanku, chay onqoyninkumanta sanoyapuranku.

7

Runata imakunas huchallichisqanmanta

(Mat 15.1-20)

¹ Jerusalén llaqtamantan hamuranku fariseo religionniyoq runakuna, hinallataq leykunata yachachiq runakunapiwan ima. Paykunan Jesuspa muyuriqninpi huñunakuranku.

² Hinaspan paykunaqa Jesuspa wakin discipulonkunata rikuranku, makinkuta mana maqllikuspa, mikhusqankuta. Chaymi paykunaqa Jesuspa discipulonkunapa contranpi rimaranku.

³ Saynataqa rimaranku, chay fariseo religionniyoq runakunapas, hinallataq Israel nacionniyoq runakunapas, ñawpaq abuelonkupa costumbrenkuman hinan, imatapas mikhunankupaqqa makinkuta ashka kutikama maqchikusqankuraykun. Makinkuta mana maqchikuspankuqa manan paykunaqa ni imatapas mikhurankuchu.

⁴ Saynallataqmi paykunaqa mercadomanta kutimuspankupas, mana mikhurankuchu ni imatapas, makinkuta manaraq maqllikuspankuqa. Hinaspapas paykunaqa costumbrenkuman hinan vasokunatapas, jarrokunatapas, hinallataq fierromanta ruwasqa cosaskunatapas maqliranku. {Saynallataq puñunanku camakunatapas t'aqsaranku}. [Nota: *Kay makinku maqchikuy costumbretaqa, manan*

makinku limpio kananpaqchu ruwarankuqa. Aswanqa costumbrenkuman hina allin rikusqa kanallankupaqmi ruwarankuqa.⁵ Chayraykun fariseo religionniyoq runakuna, hinallataq leykunata yachachiq runakunapas, Jesusta tapuranku khaynata:

—¿Imanaqtintaq discipuloykikunari ñawpaq abuelonchiskunapa yachachikusqankunatari mana kasukunkuchú? ¿Saynallataq makinkutapas mikhunankupaqqa mana maqllikunkuchú? nispa.

⁶ Chaymi Jesusqa contestaspa niran:

—¡Ishkay uya runakuna! Allintan Diosmanta willakuq profeta Isaiasqa ñawpaqtaraq qankunamanta escribiran, Diospa khayna nisqanta:

“Kay runakunaqa simillanwanmi yupaychawanku.

Ichaga sonqonkutaqmi noqamanta karupi kashan.

⁷ Paykunaqa yangapaqmi adorawanku.

Hinaspapas runakunapa kamachikusqanman hinallan yachachinkupas.

Sayna yachachisqankutan paykunaqa ninku: ‘Diosmi khaynata nimuwanchis’ ”, nispanku [*Isaías 29.13*].

⁸ Chaymi niykichis, qankunaqa Diospa kamachisqankunata mana kasukuspan, runakunapa costumbrenkuman hinalla imatapas ruwashankichis. {Chaymi qankunaqa jarratapas, vasotapas hinallataq huk cosaskunatapas hawallanta maqllinkichis}, nispa.

⁹ Jesusqa paykunatan nillarantaq:

—Qankunaqa costumbreykichisman hinalla imatapas ruwaspaykichismi, Diospa kamachisqankunataqa mana kasukunkichishchu. ¹⁰ Chayraykun Moisespas yachachispa khaynata niran: “Papaykichista hinallataq mamitaykichista respetaspa kasukuychis. Ichaqa pipas papanta otaq mamitantapas maldecinqa chayqa, wañunanpaqmi sentenciasqa kanqa”, nispa. ¹¹ Ichaqa qankunataqmi yachachinkichis runakunapa wawankunaman, papankutapas hinallataq mamitankutapas, khaynata ninankupaq: “Tayta mamalláy, manan qanta yanapaytaqa atiymanchu; chay yanapanay llapallan kaqniykunataqa Diosman qonaypaqmi ña separaniña”, nispa. ¹² Saynata yachachiqtiykichismi, paykunaqa papankuta hinallataq mamitankutapas manaña yanapaytaqa munankuñachu. ¹³ Saynapin qankunaqa ñawpaq costumbreykichiskunata runakuna cumplinanta munaspaykichis, Diospa kamachikusqankunatapas mana imapaq valeqman tukurachinkichis. Saynallatataqmi wakin costumbreykichiskunatapas runakunaman yachachishankichis, nispa.

¹⁴ Chayta nispanmi Jesusqa llapallan runakunata waqyarispa, khaynata niran:

—Llapallaykichisyá allinta uyarispa, kaykunata entiendeychis: ¹⁵ Runataqa manan mikhuna mikhusqanchu huchallichin. Aswanqa mana allinta piensaspa imatapas rimasqanmi, runataqa huchallichin. ¹⁶ {¡Sichus cheqaqtapuni

ninriyoq kankichis chayqa, allintayá uyariychis kay nisqaykunata!} nispa.

¹⁷ Jesusqa chay lugarpi runakunata saqespanmi, huk wasiman haykuran. Hinaqtinmi discipulonkunaqa Jesusta tapuranku chay willakuykuna willasqanmanta. ¹⁸ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata contestaran:

—Qankunapas, ¿manachu kay willakusqaykunata entienderankichis? ¿Manachu yachankichis runapa mikhuna mikhusqanqa, runata mana huchallichisqanta? ¹⁹ Runapa mikhuna mikhusqanqa, manan sonqonmanchu haykun. Aswanqa wiksallanmanmi haykun. Hinaspan letrinallamanña lloqsin, nispa.

Saynata nispanmi Jesusqa yachachiran, tukuy ima mikhunapaq kaqpas, allinpuni mikhunapaq kasqanta. ²⁰ Hinaspan Jesusqa nillarantaq:

—Runataqa huchallichin mana allin rimasqankuna, hinallataq mana allin ruwasqankunan. ²¹ Chaykunan runapa sonqonmanta lloqsimun. Chaykunaqa kaykunan: mana allin piensaykuna, mana allin ruwaykuna, waqllikuykuna, manaraq casado kashaspa qariwan otaq warmiwan puñuykuna, runa masin wañuchiykuna, suwakuykuna, ²² payllapaq qolqetapas otaq tukuy imatapas munapakuykuna, envidiakuykuna, maldeciykuna, k'amiykuna, Diosta mana manchakuykuna, hinallataq paytukuykuna ima. ²³ Kay llapallan millay ruwaykunan runapa sonqonmanta lloqsimuspa, runataqa huchallichin, nispa.

*Jesuspí Sirofenicia llaqtayoq warmi creesqan-
manta*

(Mat 15.21-28)

²⁴ Jesusqa chay (Genesaret) lugarmanta lloqsispanmi, Tiro llaqta lawman riran, {hinallataq Sidón llaqta lawmanwan ima}. Chay lawpi kashaspanmi Jesusqa huk wasiman haykuran. Hinaspan payqa mana munaranchu chay wasipi kasqanta runakuna yachanankutaqa. Ichaqa manataqmi pakakuytaqa atiranchu. ²⁵ Chay wasipi Jesús kasqanta yacharuspanmi, Jesuspa kasqanman huk warmi hamuran. Payqa hamuran ususinta huk demonio nishuta ñak'arichisqanraykun. Chayraykun Jesuspa ñawpaqninpi qonqoriyukuspa payta ruegakuran. ²⁶ Chay warmiqa manan Israel nacionniyoqchu karan. Payqa Fenicia llaqtamantan karan. Chay llaqtaqa Siria provinciamanmi perteneceran. Paymi Jesusta ruegakuran ususinmanta demoniota qarqonapaq. ²⁷ Chaymi Jesusqa niran:

—Primertaqa wawakunan saqsananku. Manan allinchu kanman wawakunapa t'antanta qechuruspa, alqokunaman wikch'uyuyqa, nispa.

²⁸ Hinaqtinmi chay warmiqa niran:

—Arí Señor, saynapunin chayqa. Ichaqa alqokunapas mikhunmi, wawakunapa mikhusqan mesamanta pampaman parte-parten urmaq t'antachakunatapas, nispa.

²⁹ Chaymi Jesusqa niran:

—¡Allinpunin nisqaykiqa! Kunanqa ripuy. Ñan demonioqa ususiykimanta lloqsirunña, nispa.

³⁰ Hinaqtinmi chay warmiqa wasinman ripuspa, ususinta camapi hawkallata tariran, ñak'arichiqnin demonio paymanta lloqsisqanrayku. [Nota: Mesapi mikhuq wawakunaqa Israel nacionniyoq runakunan kanku. Alqokunawantaqmi Jesusqa rikch'anachiran huk law nacionniyoq runakunata. Ichaqa Sirofenicia warmiqa, huk law nacionniyoq kashaspanmi Jesuspi creeran. Chaymi Jesusqa paypa ususinta sanoyachiran].

Mana rimay atiq runata Jesús sanoyachisqanmanta

³¹ Jesusqa Tiro llaqtamanta lloqsimuspan, Sidón llaqtanta, hinallataq Decápolis provincia lawninta kutimuran. Hinaspan Galilea laguna qochapa patankama chayamuran. ³² Hinaqtinmi chayman apamuranku mana rimay atiq upayasqa runata. Hinaspan Jesusta ruegoakuranku makinta chay mana rimay atiq upayasqa runaman churayuspa sanoyachinanpaq.

³³ Hinaqtinmi Jesusqa chay runata sapallanta huk lawchaman pusarispá, ishkeynin ninri t'oqonta dedonkunawan tupayuran. Saynallataqmi toqayninwanpas qallunta tupayullarantaq. ³⁴ Hinaspan cielota qawarispá, Jesusqa sonqollanpi anchata llakirikuspa niran:

—¡Efata! nispa.

Chayqa “kicharikuy” ninantan nin.

³⁵ Hinaqtinmi kasqan ratolla chay runapa ninkunaqa kicharikuran. Hinallataq qallunpas pashkarikuqtin rimayta atiran. ³⁶ Hinaspan Jesusqa chaypi kaq runakunata kamachiran khaynata:

—Aman pimanpas willankichishchu kaykuna rikusqaykichistaqa, nispa.

Ichaqa saynata Jesús kamachishaqtinpas, paykunaqa aswantaraqmi willakachakuranku.
³⁷ Chaymi runakunaqa anchata admirakuspa, khaynata niranku:

—Jesusqa tukuy imatapas allintan ruwan. Payqa upa runakunatapas uyarichinmi. Hinallataqmi mana rimaq runakunatapas rimarichin, nispanku.

8

Tawa waranqa runakuna mikhunanpaq milagrota Jesús ruwasqanmanta

(Mat 15.32-39)

¹ Huk p'unchawmi Jesuspa kasqanman yapamanta ashkallaña runakuna huñunakamuranku. Hinaqtinmi chay llapallan runakunapa mikhunanpaq mana ni imapas kaqtin, Jesusqa discipulonkunata waqyaspa, khaynata niran:

² —Noqaqa llapallantan kay runakunataqa anchata khuyapayani. Paykunaqa ñan kinsa p'unchawña noqawan kushka kashanku. Ichaqa manataqmi ni imapas mikhunankupaqqa kanchu.

³ Sichus mana mikhusqallata wasinkuman kutipunankupaq kamachiyman chayqa, ñan risqankupichá desmayankuman. Hinaspapas wakin runakunaqa karumantaraqmi hamuranku, nispa.

⁴ Hinaqtinmi discipulonkunataqa niranku:

—Kay ch'inñeq lugarpiri, ¿maymantataq pipas t'antatari apamunman, kay llapallan runakuna mikhunanpaqrí? nispanku.

⁵ Hinaqtiinmi Jesusqa discipulonkunata tapuran:

—Qankunapari, ¿hayk'a t'antaykichistaq kashan? nispa.

Chaymi discipulonkunaqa contestaranku:

—Noqaykupaqa qanchis t'antallaykun kashan, nispanku.

⁶ Hinaqtiinmi Jesusqa llapallan chaypi kaq runakunata kamachiran, pampapi tiyanankupaq. Hinaspan chay qanchisnintin t'antata hap'iyuspa, Diosman graciasta qoran. Graciasta qoruspantaqmi, t'antata partiyuspa, discipulonkunaman qoran; hinaqtiinmi paykunaqa runakunaman rakimuranku.

⁷ Saynallataqmi Jesuspa discipulonkunapaqa ishka kinsa kankasqa taksa challwachakunapas kallarantaq. Chaymi Jesusqa Diosman graciasta qospa, discipulonkunata kamachiran runakunaman rakimunankupaq. ⁸ Chaypin llapallan runakunaqa asta saqsanankukama mikhuranku. Hinaspan puchuqkunatapas qanchis canasta hunt'ataraq huñumuranku.

⁹ Chaypi mikhuq qarikunaqa tawa waranqa hinan karanku. Mikhuyta tukuruqtinkutaqmi, Jesusqa paykunata wasinkuman ripunankupaq despediran.

¹⁰ Chaymantan Jesusqa discipulonkunapiwan kushka huk boteman wichaspanku, Dalmanuta sutiyoq lugarman riranku.

*Runakuna milagrota rikuy munasqankumanta
(Mat 16.1-4; Luc 12.54-56)*

¹¹ Jesuspa kasqanmanmi fariseo religionniyoq runakuna hamuspanku, Jesuswan discutiya qallariranku. Jesusta pruebaman churayta munaspankutaqmi, khaynata niranku:

—Cheqaqtapuni Diosmanta Hamuq Runa kaspaykiqa, huk milagrota ruwaspayá rikuchiwayku, nispanku.

¹² Hinaqtinmi Jesusqa songon ukhullapi anchata llakirikuspa, llapallankuta khaynata niran:

—Qankunari, ¿imanaqtintaq huk milagrota ruwanaytaraq munashankichís? Cheqaqtapunin nisqaykichis, qankuna rikunaykichispaqqa, manan ni ima milagrotapas ruwasaqchu, nispa.

¹³ Saynata nispanmi Jesusqa runakunata chaypi saquespa, boteman yapamanta wicharan. Hinaspan Galilea laguna qochapa waq law chimpanman riran.

Levaduramanta (Mat 16.5-12)

¹⁴ Jesuspa discipulonkunan Galilea laguna qochapa waq law chimpanman botepi rishaspanku, mikhunankupaq t'anta apakuyta qonqarusqaku. Ichaqa huk t'antallan chay risqanku botepiqa karan. ¹⁵ Hinaqtinmi Jesusqa discipulonkunata niran:

—Allinta cuidakuychis fariseo religionniyoq runakunapa, hinallataq rey Herodes Antipas sutiyoq runapa levduranmantaqa, nispa.

¹⁶ Chaymi Jesuspa discipulonkunaqa khaynata ninakuranku:

—T'antata mana apakamuqtinchismi saynataqa niwashanchis, nispanku.

17 Jesusñataqmi sayna rimanakusqankumanta cuentata qokuspa, discipulonkunata khaynata niran:

—¿Imanaqtintaq t'antata mana apakamusqaykichismantari rimashankichís? ¿Manachu entiendenkichisraq imatachus niyta munani chayta? ¿Qankunapa sonqoykichisri rumiyasqallaraqchu kashan? 18 Qankunaqa ñawiyoy kashaspapas, ¿manachu rikunkichís? Ninriyoy kashaspapas, ¿manachu uyarinkichís? Qankunari, ¿manachu yuyankichishña 19 chay pishqa t'antata partispa, pishqa waranqa runakunaman mikhuchisqaytapas? Hinaspapas, ¿manachu yuyankichishña hayk'a canastataray puchuy t'antakunatapas huñumusqaykichista? nispa.

Chaymi discipulonkunaqa contestaranku:

—Chunka ish kayniyoy canasta hunt'ataraqmi huñumurayku, nispanku.

20 Hinaqtinmi Jesusqa discipulonkunata tapullarantaq:

—Qanchis t'antallamanta tawa waranqa runakunaman mikhuchisqaymantari, ¿hayk'a canasta hunt'ataraqtaq puchuqnintari huñumrankichís? nispa.

Chaymi discipulonkunañataq contestaranku:

—Qanchis canasta hunt'ataraqmi huñumurayku, nispanku.

21 Chaymi Jesusqa discipulonkunata niran:

—¿Chaychu qankunapas kay yachachisqaykunata manaraq entiendenkichís? nispa.

Betsaida llaqtapi ñawsa runata Jesús sanoyachisqanmanta

²² Betsaida llaqtaman Jesús chayaramuqtinmi, huk ñawsa runata Jesuspa kasqanman pusamuranku. Hinaspan Jesusta ruegoakuranku makinta payman churayunanpaq. ²³ Chaymi Jesusqa chay ñawsa runata makinmanta aysaspa, chay llaqtapa waq lawninman pusaran. Hinaspan toqayninwan ñawinkunata llusiyuspa, hinallataq makinta umanman churayuspa, khaynata tapuran:

—¿Imallatapas rikushankichú? nispa.

²⁴ Chaymi chay ñawsa runaqa niran:

—Arí, runakunatan rikushani sach'akunata hina. Ichaqa paykunaqa purishankun, nispa.

²⁵ Hinaqtinmi Jesusqa yapamanta chay ñawsa runapa ñawinkunata tupayuran. Chaymi chay ñawsa runaqa kasqan ratolla sanoyaspa, tukuy imatapas allinta rikuran. ²⁶ Hinaqtinmi Jesusqa chay runata kamachiran wasinman ripunanpaq. Hinaspan avisaran khaynata:

—Ripuspaykiqa aman llaqtamanqa kutinkiñachu, nitaqmi ni pimanpas ni imatapas willakunkichu, nispa.

Jesusqa Diosmanta Hamuq Salvadorninchis kasqanmanta

(Mat 16.13-20; Luc 9.18-21)

²⁷ Jesusqa discipulonkunapiwan kushkan, Filipo sutiyoq kaq Cesarea llaqtapa muyuriqninpi llaqtachakunaman riranku. Hinaspan chay ñan risqankupi, Jesusqa discipulonkunata, khaynata tapuran:

—¿Pitaq noqari kani runakunapaqrí? nispa.

28 Chaymi discipulonkunaqa Jesusta contestaranku:

—Wakinmi ninku: “Bautizaq Juanmi payqa”, nispanku. Wakinñataqmi ninku: “Diosmanta willakuq ñawpaq profeta Eliasmi”, nispanku. Hukkunañataqmi ninku: “Payqa mayqen profetapashchá”, nispanku.

29 Chaymi Jesusqa paykunata niran:

—Qankunari, ¿ima ninkichistaq noqamanta? Qankunapaqri, ¿pitaq noqari kaní? nispa.

Hinaqtinmi Pedroqa contestaspa niran:

—Qanqa Diosmanta Hamuq Salvadorniyku Criston kanki, nispa.

30 Chaymi Jesusqa paykunata kamachiran khaynata:

—Aman pimanpas qankunaqa willan-kichishchu noqa Diosmanta Hamuq Salvador Cristo kasqaytaqa, nispa.

*Jesusmi willakuran wañunanmanta
(Mat 16.21-28; Luc 9.22-27)*

31 Jesusqa chaymantapachan payta imakunas pasanmanta discipulonkunaman willakuyta qallariran khaynata:

—Kay Israel nación llaqtapi kamachiq jefekunan, sacerdotekunapa jefenkunapiwan, hinallataq leykunata yachachiq runakunapiwan ima, noqa Diosmanta Hamuq Runataqa cheqniwaspanku, anchata ñak'arichiwaspas wañuchiwanqaku. Saynata wañuchiwaqtinkupas, noqaqa kinsa p'unchawmantan kawsarinpusaq, nispa.

32 Chaykunamantan Jesusqa discipulonkunaman willaran imatapas mana pakaspalla

allin clarota. Chaymi Pedroqa Jesusta huk lawman waqyarispa, sayna nisqanmanta Jesusta q'aqcharan. ³³ Hinaqtinmi Jesusqa llapallan discipulonkunaman kutirispa, Pedrotta q'aqcharan khaynata:

—¡Satanás, ayqeriy noqapa ñawpaqniymanta! Qanpa piensayniykiqa manan Diospa piensasqanman hinachu. Qanqa runakunapa piensasqanman hinallan piensashanki, nispa.

³⁴ Chaymantan Jesusqa discipulonkunata, hinallataq chaypi kaq runakunatawan waqyaspa, khaynata niran:

—Sichus pipas noqapa discipuloy kayta munaspaqa, qonqananmi kikinpa munasqanman hina imatapas ruwayta. Hinaspa tukuy ima sasachakuykuna chayamuqtinpas, noqapi iñisqanraykun, ñak'arinanpaq listo kanan. Saynallataqmi noqapa kamachisqaykunatapas ruwanan. ³⁵ Pipas kay pachapi payllapaq kawsay munaqqa, wiñaypaqmi wañunqa. Ichaqa pipas noqapi creesqanrayku wañuqmi, wiñaypaq kawsanqa. ³⁶ ¿Imapaqtaq valenman kay pachapi tukuy ima kaqniyoq kayrí, hinaspa almanñataq mana salvasqa kaqtinrí?

³⁷ Kay pachapi runakunari, ¿hayk'atataq pagankuman vidankuta salvanankupaqri?

³⁸ Ichaqa sichus pipas noqamanta hinallataq yachachisqaykunamantapas, huchasapa runakunapa ñawpaqinpi p'enqakunqa chayqa, noqa Diosmanta Hamuq Runapas, paykunamantaqa p'enqakullasaqtaqmi, Dios Taytaypa atiyinwan, hinallataq angelninkunapiwan ima kay pachaman kutimuspay, nispa.

9

¹ Jesusqa nillarantaqmi:

—Cheqaqtapunin niykichis, wakin kaypi noqawan kaqkunaqa manaraqmi wañunkichisraqchu, ancha atiywan Diospa gobiernasqan sumaq glorianta rikunaykichiskama, nispa.

*Jesuspa cuerpon k'ancharisqanmanta
(Mat 17.1-13; Luc 9.28-36)*

² Chaykuna rimasqanmanta soqta p'unchaw pasaruqtinmi, Jesusqa Pedrota, Jacobota hinallataq Juantawan pusayukuspa, huk orqoman riran. Chaypin discipulonkunapa ñawpaqninpi Jesuspa cuerponqa k'anchariran.

³ Hinallataqmi p'achanpas rit'i hina sumaq yuraqllaña k'ancharishaqman tukuran. Sayna k'ancharishaq yuraq ch'illo p'achamanqa manan ni pipas tukuchinmanchu, ni imaynataña t'aqsaspapas.

⁴ Hinaqtiinmi Moiseswan, hinallataq Diosmanta ñawpaq yachachiq profeta Eliaspiwan ima, qonqayllamanta rikhuriranku Jesuswan parlaspanku. ⁵ Chaymi Pedroqa Jesusta niran:

—¡Yachachikuq, allinmi kaypi kasqanchisqa! Chayqa kaypiyá kunan kinsa ramadakunata ruwasaqku: hukta qanpaq, huktataq Moisespaq, huktañañataq Eliaspaq, nispa.

⁶ Pedroqa mana allinta piensarispan chaykunataqa rimaran, paypas hinallataq wakin discipulokunapas ancha mancharisqa kasqankurayku.

⁷ Hinaqtiinmi cielomanta huk phuyu urayamuspa,

paykunata tapaykuran. Hinaspan chay phuyu ukhumanta khayna rimamuqta uyariranku:

—Paymi ancha khuyakusqay Wawayqa. Payta uyarispa kasukuychis, nispa.

⁸ Chaymantan gongqayllamanta muyuriqninkuta qawarikuspanku, manaña ni pitapas rikurankuñachu. Aswanqa Jesuslatañan sapallanta chaypi rikuranku.

⁹ Hinaqtinmi chay orgomanta urayamushaqtinku, Jesusqa discipulonkunata kamachiran khaynata:

—Chay rikusqaykichistaqa aman pimanpas willankichisraqchu, noqa Diosmanta Hamuq Runa wañusqaymanta kawsarimunaykama, nispa.

¹⁰ Chaymi paykunaqa chay rikusqankumantaqa mana ni pimanpas willarankuchu. Aswanmi chaykunataqa sonqonku ukhullapi waqaycharranku. Hinaspan paykunapuralla tapunakuranku khaynata:

—¿Ima ninantataq nin: “Wañusqaymanta kawsarimunaykama”, nisparí? nispanku.

¹¹ Chaymi discipulonkunaqa Jesusta tapuranku:

—Leykunata yachachiq runakunari, ¿imanaqtintaq ninku: “Diosmanta Hamuq Runapa ñawpaqnintaqa hamunqa, Diosmanta yachachiq ñawpaq profeta Eliasraqmi”, nisparí? nispanku.

¹² Hinaqtinmi Jesusqa paykunata contestaspa niran:

—Arí, cheqaqtapunin Eliasqa ñawpaqta hamuspa, tukuy imatapas allichanqa. Ichaqa Bibliapipas escribisqan kashan: Noqa Diosmanta Hamuq Runataqa cheqniwaspankun

ñak'arichiwanqaku, nispa. ¹³ Aswanqa noqan niykichis: Eliasqa ñan hamuranña; ichaqa runakunan paytaqa ñak'arichispa munasqankuta ruwaranku, imaynan Eliasmanta escribisqa Bibliapi kashan hinata, nispa. [*Nota: Eliasmanta Jesús rimaspanqa, Bautizaq Juanmantan rimaran*].

*Demoniopa ñak'arichisqan jovenmanta
(Mat 17.14-21; Luc 9.37-43)*

¹⁴ Jesusqa kinsantin discipulonkunapiwanmi wakin discipulonkunapa kasqanman chaya-muranku. Hinaspan chay discipulonkunapa muyuriqninpi ashka runakunata rikuranku, hinallataq leykunata yachachiq runakunatapas Jesuspa discipulonkunawan discutinakushaqta. ¹⁵ Hinaqtinmi chaypi kaq runakunaqa, Jesusta rikuruspanku, anchata admirakuspa, Jesusman ayparanku rimayukunankupaq. ¹⁶ Chaymi Jesusqa discipulonkunata tapuran:

—Qankunari, ¿imatataq paykunawan discuti-nakushankichís? nispa.

¹⁷ Hinaqtinmi huk runa chay ashka runakunapa chawpinmanta, khaynata nimuran:

—Yachachikuq, kay wawaytan qanman pusamushayki. Paymi mana rimayta atinchi, demonio paypi kasqanrayku.

¹⁸ Hinaspapas chay demonioqa wawaytan maypipas pampakunaman wikch'un. Chaymi payqa posoqotaraq aqtuspa, kirunkunatapas rach'ikyachin. Hinallataqmi sapa kutin chay ataki hap'iqtinga, cuerponpas chutakachakun. Chaymi discipuloykikunata valekurani, chay

demoniota qarqonankupaq. Ichaqa manan paykunaqa qarqoyta atirankuchu, nispa.

¹⁹ Chayta uyarispanmi Jesusqa niran:

—Noqapi mana iñiyniyoq runakuna, ¿hayk'aqkamataq qankunawanri kasaq? ¿Hayk'aqkamataq qankunatari aguantasqaykichís? ¡Apamuychis chay joventa! nispa.

²⁰ Hinaqtinmi chay joventaqa Jesuspa kasqanman pusamuranku. Ichaqa Jesusta rikuruspa hinallan chay demonioqa, chay joventa shapchispa, pampaman wikaparan. Chaymi chay jovenqa pampapi qospaspa posoqotaraq aqturan.

²¹ Hinaqtinmi Jesusqa chay jovenpa papanta tapuran:

—¿Hayk'aqmantapachataq kay wawaykiri ñak'arishan khaynata? nispa.

Chaymi chay jovenpa papanqa contestaran khaynata:

—Warmacha kasqanmantapachan.

²² Hinaspapas chay demonioqa wawayta wañuchiyta munaspan, ashka kutitaña nina ukhukunaman, hinallataq unukunamanpas wikch'uyun. Ichaqa sichus noqaykupaq imallatapas ruwayta munaspaykiqa, khuya-payaykuwaykuyá; hinaspa yanapaykuwayku, nispa.

²³ Chaymi Jesusñataq niran:

—¿Diospi qan creenkichú? Sichus Diospi creenki chayqa, munasqaykiman hinayá ruwasqa kachun. Diospi cheqaqtapuni creeqpaqqa, manan ni imapas sasachu, nispa.

²⁴ Hinaqtinmi chay jovenpa papanqa altota qaparispa niran:

—¡Arí, noqaqa creenipunin; yanapaykuway aswan mastaraq Diospi creenaypaq! nispa.

²⁵ Hinaqtinmi Jesuspa kasqanman runakuna astawanraq huñunakamuqtinku, Jesusqa chay demoniota q'aqchaspa niran:

—Upayachispa mana rimachiq demonio, noqan kamachiyki, kay jovenmanta lloqsiy; hinaspas amaña paymanqa ni hayk'aqpas kutiyamunkiñachu, nispa.

²⁶ Chaymi chay demonioqa altota qaparispa, yapamanta chay joventa anchata shapchispa, lloqsiran. Hinaqtinmi chay jovenqa wañusqa hinaraq qeparan. Chaymi chaypi kaq runakunaqa chayta rikuspa niranku:

—Wañusqan kashan, nispanku.

²⁷ Ichaga Jesusñataqmi chay joventa hap'iyuspa, makinmanta aysariran. Hinaqtinmi chay jovenqa sayariran.

²⁸ Jesusqa huk wasiman haykuruqtinmi, kaqmanta discipulonkunaga huk lawman waqyarispanku, sapallanpi khaynata tapuranku:

—¿Imanaqtintaq chay demoniotari mana qarqoyta atiraykuchú? nispanku.

²⁹ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata contestaspa niran:

—Khayna clase demoniokunataqa, qarqoytaqa atinkuman orakuspallan, {hinallataq ayunowan ima}, nispa.

*Jesusmi huktawan willakuran wañunanmanta
(Mat 17.22-23; Luc 9.43-45)*

³⁰ Chaymanta lloqsispankun Jesusqa discipulonkunapiwan kushka, Galilea provincia

ukhunta pasasharanku. Ichaqa Jesusqa manan munaranchu, chaynin risqankuta runakuna yachanankutaqa. ³¹ Hinaspan Jesusqa discipulonkunallata yachachispan, khaynata niran:

—Noqa Diosmanta Hamuq Runataqa runakunamanmi wañuchiwanankupaq entregawanqaku. Ichaqa kinsa p'unchawmantan noqaqa kawsarinpusaq, nispa.

³² Ichaqa Jesús saynata willakuqtinmi, discipulonkunaqa mana entiendeyta atirankuchu. Hinaspan paykunaqa yapa-yapamanta tapupayayta manchakuranku.

Jesuspa discipulonkuna discutinakuqankumanta

(Mat 18.1-5; Luc 9.46-48)

³³ Jesusqa discipulonkunapiwan kushkan Capernaúm llaqtaman chayaruranku. Chaypin huk wasipiña kashaspanku, Jesusqa discipulonkunata khaynata tapuran:

—Qankunari, ¿imamantataq ñan hamusqanchispiri discutinakamusharankichís? nispa.

³⁴ Ichaqa Jesuspa discipulonkunaqa manan ni ima nispapas contestarankuchu. Paykunaqa ñan hamusqankupin, mayqenninkus aswan más allin importante kanankumanta discutinakamuranku. (Chaymi p'enqakuspanku Jesustaqa mana contestayta munarankuchu). ³⁵ Hinaspan Jesusqa, chaypi tiyayuspa, chunka ishkayniyoq discipulonkunata waqyaspa niran:

—Sichus pipas llapanmanta aswan más importante kayta munaspaqa, huk sirviente runa hinan primerta llapallan discipuloykunata servinan, nispa.

³⁶ Jesusqa saynata niruspanmi, huk warmachata waqyaruspa, discipulonkunapa ñawpaqninpi sayaykachiran. Hinaspan chay warmachata marq'arikuspa, discipulonkunata khaynata niran:

³⁷ —Pipas kay wawata sutiypi allinta chashkiqqa, noqatan chashkiwashan. Hinallataq pipas noqata chashkiwaqqa, hanaq pachamanta mandamuwaqniy Diostapas chashkishanmi, nispa.

*Pikunas Jesuspa favorninpi kasqanmanta
(Mat 10.42; Luc 9.49-50)*

³⁸ Jesuspa discipulon Juanmi khaynata niran:

—Yachachikuq, huk runatan rikuramuyku qanpa sutiykiipi runakunamanta demoniokunata qarqoshaqta. Chaymi noqanchis partemanta mana kasqanrayku, noqaykuqa prohibimuyku, qanpa sutiykiipi chaykunata ama ruwananpaq, nispa.

³⁹ Ichaqa Jesusñataqmi discipulonkunata khaynata niran:

—Pipas noqapa sutiypi milagrota ruwaspaqa, manan noqapa contraypiqa rimanmanchu. Saynaqa amayá hark'akunkichishchu noqapa sutiypi milagrokunata ruwanantaqa. ⁴⁰ Pipas mana contranchispi kaqqa, noqanchis partemantan kashan. ⁴¹ Chaymi cheqaqtapuni niykichis, sichus pipas noqapi creesqaykichisrayku, huk tazapi unullatapas qankunaman qoykusunkichis

chayqa, Diosmi chay runamanqa premiota qonqapuni, nispa.

Runamasinta huchaman urmachiq runa castigasqa kananmanta

(Mat 18.6-9; Luc 17.1-2)

⁴² Jesusqa nillarantaqmi:

—Noqapi chayllaraq creeqkunata pipas huchaman urmachiq runataqa, aswan allinmi kanman karan, manaraq huchaman pitapas urmachishaqtin, huk hatun molino rumita kunkanman wataruspa, lamar qochaman wikch'uykuy. ⁴³ Hinallataq sichus makiyki huchaman urmachisunki chayqa, aswanyá kuchurpaspa wikapay. Aswan allinmi kanman huknin makillayoq wiñay kawsayman haykunaykipaq, ish kaynin makintin wiñaypaq nina rawray infiernoman wikch'uyusqa kanaykimantaqa. ⁴⁴ {Chay wiñaypaq nina rawray infiernopiqa, manan aycha urupas wañunchu, nitaqmi ni hayk'aqpas ninaqa wañunqachu}.

⁴⁵ Hinallataq sichus chakiyki huchaman urmachisunki chayqa, aswanyá kuchurpaspa wikapay. Aswan allinmi kanman huknin chakillayoq wiñay kawsayman haykunaykipaq, ish kaynin chakintin nina rawray infiernoman wikch'uyusqa kanaykimantaqa. ⁴⁶ {Chay wiñaypaq nina rawray infiernopiqa, manan aycha urupas wañunchu, nitaqmi ni hayk'aqpas ninaqa wañunqachu}. ⁴⁷ Hinallataq sichus ñawiyki huchaman urmachisunki chayqa, aswanyá orqorpaspa wikapay. Aswan allinmi kanman huknin ñawillayoq Diospa gobiernasqan

sumaq glorianman haykunaykipaq, ish kaynin ñawintin nina rawray infiernoman wikch'uyusqa kanaykimantaqa. ⁴⁸ Chay wiñaypaq nina rawray infiernopiqa, manan aycha urupas wañunchu, nitaqmi ni hayk'aqpas ninaqa wañunqachu.

⁴⁹ Diosqa llapallan runakunapa imapas ruwasqantan probanqa ninawan. Hinaspan ch'uyanchanqa, {imaynan kachiwanpas otaq ninawanpas ch'uyanchanku, chay hinata}. ⁵⁰ Kachiqa allinmi. Sichus kachi q'aymayarunman chayqa, ¿imapaqñataq valenman chay kachiri? Qankunaga runamasiykichiswan allinta hinallataq hawkalla ima kawsaychis, saynapi huk kachi hina kanaykichispaq, nispa.

10

Casado kashaspa ama t'aqanakunankumanta (Mat 19.1-12; Luc 16.18)

¹ Jesusmi Capernaúm llaqtamanta lloqsispa, Judea lawman riran; hinaspan Jordán mayupa waq lawninman chimparan. Hinaqtinmi ashka runakunaga yapamanta chayman huñunakamuqtinku, Jesusqa costumbrenman hina paykunata yachachiyta qallariran. ² Hinaqtinmi fariseo religionniyoq runakunaga, Jesusman ashuyuranku. Hinaspan huchallichiyta munaspanku, Jesusta tapuranku khaynata:

—¿Huk casado runa, warminmanta t'aqakuyta atinmanchú? nispanku.

³ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata tapuran:

—Moisesri, ¿ima nispataq qankunatari kamachisurankichís? nispa.

⁴Chaymi paykunaqa contestaranku:

—Moisesqa permitiranmi, divorcio papelta firmayuspa, warminmanta huk runa t'aqakunantaqa, nispanku.

⁵Saynata niqtinkun Jesusqa paykunata niran:

—Chaykunatan Moisesqa escribiran ñawpaq abueloykichiskunapaq, hinallataq qankunapaqwan ima, rumi sonqo kasqaykichisrayku.

⁶Ichaqa kay pacha qallariyninpin, Diosqa warmi qarita ruwaran, (casarakuspa kushka tiyanankupaq).

⁷Chayraykun qariqa tayta mamanta saqespa, casarakusqan warmiwan kushka tiyanan.

⁸Chaymi casarakuspankuqa, manaña ishkey runa hinañachu kanku; aswanqa huk runa hinallaña kanku.

⁹Chayraykun Diospa juntasqan qaritawan warmitawanqa, mana ni pi runapas t'aqananchu, nispa.

¹⁰Chaymantan Jesuspa discipulonkunaqa, wasipiña kashaspanku, chay t'aqanakuymantaqa Jesusta kaqmanta tapuranku.

¹¹Chaymi Jesusqa paykunata niran:
—Pipas warminmanta t'aqakuspa, huk warmiwan casarakuqqa, waqllikuspan huchallikun warminpa contranpi.

¹²Saynallataqmi sichus warmipas qosanmanta t'aqakuspa, huk qariwan casarakuqqa, waqllikuspan huchallikun qosanpa contranpi, nispa.

*Wawakunata Jesús bendecisqanmanta
(Mat 19.13-15; Luc 18.15-17)*

13 Jesusmanmi wawakunata pusamuranku, paykunaman makinta churayuspa, Diosmanta mañapunanpaq. Ichaqa Jesuspa discipulonku-nañataqmi chay wawakuna pusamuqkunata q'aqcharanku. 14 Hinaqtinmi Jesusqa chay hark'akusqankuta rikuspa, discipulonkunata phiñarikuspa, khaynata niran:

—Wawakuna noqaman hamunantaqa, ama hark'akuychishchu. Kay wawakuna hina kaq runakunapaqmi, Diospa gobiernasqan sumaq glorianqa. 15 Chaymi cheqaqtapuni niykichis, kay wawakuna hina tukuy songonkuwan Diospi creeq runakunallan, Diospa gobiernasqan sumaq glorianmanqa haykunqaku, nispa.

16 Hinaspan Jesusqa chaykunata rimayta tukuruspa, chaypi kaq wawakunata marq'arikuran. Hinaspan chay wawakunaman makinta churayuspa, paykunapaq Diosmanta mañapuran.

*Jesuswan huk qapaq joven parlasqanmanta
(Mat 19.16-30; Luc 18.18-30)*

17 Jesusqa chay wasimanta lloqsishaqtinñan, huk runa correyllaña payman hamuran. Hinaspan Jesuspa ñawpaqninpi qonqoriyukuspa, khaynata tapuran:

—Allin yachachikuq, wiñaypaq kawsanaypaqri, ¿imatataq ruwayman? nispa.

18 Chaymi Jesusqa khaynata contestaran:

—¿Imanaqtintaq noqatari niwanki: “Allin yachachikuq”, nisparí? Manan ni pi runapas allinqa kanchu; aswanqa Diosllan. 19 Qanqa ñan yachankiña Diospa kamachikuyninkunataqa.

Chay kamachikuykunan khaynata nin: “Aman waqllikunkichu, aman ni pitapas wañuchinkichu, aman suwakunkichu, aman ni pipa contranpipas llullakuspaqa rimankichu, aman ni pitapas engañankichu, hinallataq tayta mamaykitapas allinta respetaspa kasukunki”, nispa.

²⁰ Hinaqtinmi chay runaqa contestaspa niran:

—Yachachikuq, noqaqa warma kasqaymantapachan kay kamachikuykunataqa kasukurani, nispa.

²¹ Chaymi Jesusqa munakuywan chay runata qawayuspa niran:

—Chaykuna ruwasqaykimantapas hukraqmi ruwanaykiqa faltashasunki. Kunanyá wasiykiman rispayki llapallan kaqniykikunata vendemuy. Hinaspa chay vendemusqayki qolqeta wakcha runakunaman rakimuy. Saynata ruwaqtiykin, Diosqa huk allin premiota qosunki. Chayta ruwaramuspaykiñayá noqapa discipuloy kanaykipaqqa kutimunki, nispa.

²² Ichaqa chay runañataqmi, Jesuspa chaykuna nisqanta uyariruspa, llakisqallaña pasapuran, ancha qapaq runa kasqanrayku.

²³ Hinaqtinmi Jesusqa muyuriqninpi llapallan runakunata qawarispaspa, discipulonkunata niran:

—¡Ancha sasatan qapaq runakunaqa hanaq pachamanqa haykunqaku! nispa.

²⁴ Chaymi discipulonkunaqa Jesuspa sayna rimasqanta uyarispanku, anchata admirakuranku. Hinaqtinmi Jesusqa yapamanta niran:

—Khuyasqay wawaykuna, {¡kay pachapi qori qolqellankupi confiaq} runakunaqa, ancha sasatan Diospa gobiernasqan sumaq glorianmanqa

haykunqaku! ²⁵ Ichaqa huk hatun camello animalraqmi awqapa ninrinta pasarunman, huk qapaq runa Diospa gobiernasqan sumaq glorianman haykunanmantaqa, nispa.

²⁶ Hinaqtinmi Jesuspa yachachisqankunata uyarispanku discipulonkunaqa anchata admirakuspanku, paykunapura tapunakuranku khaynata:

—Sayna kaqtinri, ¿pitaq atinman salvakuytarí? nispanku.

²⁷ Chaymi Jesusñataq discipulonkunata qawayuspa niran:

—Runakunapaqqa ima ruwaypas sasan. Diospaqmi ichaqa tukuy imapas mana sasachu, nispa.

²⁸ Hinaqtinmi Pedroqa Jesusta niran:

—Noqaykuqa tukuy ima kaqniykutapas saqeruspaykun qanwan kushka purishayku, nispa.

²⁹ Chaymi Jesusqa khaynata niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, pipas noqarayku, hinallataq kay willakusqay palabraykunarayku saqenqa wasinta, wawqenta, pananta, papanta, mamitanta, warminta, wawankunata, hinallataq chakrankunatapas chayqa, ³⁰ kay pachapin kunan tiempopi pachaq kuti mastaraq chashkinqa: wasikunata, wawqekunata, panakunata, mamitakunata, wawakunata, hinallataq chakrakunatapas. Ichaqa ancha qatikachasqa kaspankun sasachakuykunawan kaykunataqa chashkinqaku. Hinallataqmi qepa tiempopipas wiñay kawsayta chashkinqaku.

³¹ Ichaqa kay pachapi runakuna qawanapaq

importante kaq ashka runakunan, hanaq pachapiqa mana importantechu kanqaku. Ichaqa kay pachapi mana importante kaq ashka runakunañataqmi, hanaq pachapiqa aswan más importante kanqaku, nispa.

*Jesusmi kaqmanta willakun wañunanmanta
(Mat 20.17-19; Luc 18.31-34)*

³² Jesusqa discipulonkunapiwan kushka Jerusalén llaqtaman rishaspanmi, paykunapa tumpa ñawpaqninkuta riran. Ichaqa discipulonkunañataqmi qepanta riranku ancha preocupasqallaña. Saynallataqmi paykunawan riq runakunapas ancha mancharisqallaña riranku. Chaymi Jesusqa chunka ish kayniyoq discipulonkunata huk lawman waqyarispa, payta imas pasananmanta paykunaman kaqmanta willayta qallariran khaynata:

³³ –Rikusqaykichisman hinan Jerusalén llaqtaman rishanchis. Chaypin noqa Diosmanta Hamuq Runaqa entregasqa kasaq sacerdotekunapa jefenkunaman, hinallataq leykunata yachachiq runakunaman ima. Paykunan sentenciawanqaku wañuchiwanankupaq. Hinaspan entregawanqaku huk law nacionniyoq runakunaman. ³⁴ Chaymi paykunaqa noqamanta burlakuwanqaku, uyaykunaman toqayuwanqaku, chansakunata ruwaspa latigawanqaku, hinallataq wañuchiwanqaku ima. Ichaqa kinsa p'unchawmantan noqaqa kawsarinpusaq, nispa.

*Zebedeopa wawankuna huk favorta
mañakusqankumanta
(Mat 20.20-28)*

³⁵ Zebedeopa wawankunan karan Jacobo, hinallataq Juan. Paykunan Jesusman ashuyuspanku, khaynata niranku:

—Yachachikuq, kunanmi qanta valekuyta munayku, nispanku.

³⁶ Chaymi Jesusqa paykunata tapuran:

—¿Imatataq valekuwaytari munashankichís? nispa.

³⁷ Chaymi paykunaqa valekuranku khaynata:

—Gobiernanaykipaq sumaq gloriaykipi tiyayuspaykiqa, permiyikuwaykuyá ish kayniyku qanpa ladoykipi tiyayunaykupaq, hukniyku phaña ladoykipi, hukniykuñañataq lloq'e ladoykipi, nispanku.

³⁸ Chaymi Jesusqa paykunata contestaran khaynata:

—Qankunaqa manan yachankichishchu ima mañakusqaykichistapas. Noqaqa anchatan ñak'arisaq. Chayri, ¿qankuna listochu kashankichis noqa hina ñak'arinaykichispaq? nispa.

³⁹ Chaymi paykunaqa contestaranku khaynata:

—Arí, noqaykuqa atisaqkun, nispanku.

Hinaqtinmi Jesusqa paykunata niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, qankunaqa noqa hinan ñak'arinkichis. ⁴⁰ Ichaga manan noqachu nisaq pis phaña ladoypi otaq lloq'e ladoypi tiyananpaqqa. Aswanqa papaypa akllasqan runakunallan chaypiqa tiyanqaku, nispa.

⁴¹ Hinaqtinmi wakin chunkantin discipulonkunaqa, chay valekusqankuta uyariruspanku, Jacobopaq hinallataq Juanpaq ima phiñakuranku. ⁴² Chaymi Jesusqa discipulonkunata waqyaspa niran:

—Qankunaqa yachankichismi nación llaqtakunata gobiernaq runakunaqa munasqankutan llaqtamasin runakunawanqa ruwanku. Saynallataqmi autoridadkunapas llaqtamasin runakunataqa kamachiranku munasqankuman hina. ⁴³ Ichaga qankuna ukhupiqqa manan saynachu kanan. Aswanqa pipas qankuna ukhupi kamachiyta munaspaqa, qankunata servisuqniykichismi kanan. ⁴⁴ Hinallataq pipas allin reqsisqa primeropi kayta munaspaqa, qankuna ukhupiraqmi serviqniykichis runa kanan. ⁴⁵ Saynallataqmi noqa Diosmanta Hamuq Runaqa manan noqata serviwanankupaqchu hamurani. Aswanmi noqaga runakunata servinaypaq hamurani, hinallataq huchasapa ashka runakunapa rantinpi wañuspa, salvanaypaq ima, nispa.

Ñawsa Bartimeo sutiyoyq runata Jesús sanoyachisqanmanta

(Mat 20.29-34; Luc 18.35-43)

⁴⁶ Jesusqa discipulonkunapiwan kushkan Jericó llaqtanta pasasharanku. Chaymi chay llaqtamanta lloqsishaqtinku, ashka runakuna Jesuspa qepanta riranku. Hinaqtinmi chay risqanku ñan patapi tiyashasqa Bartimeo sutiyoyq huk ñawsa runa limosnata mañakuspa. Payqa Timeo sutiyoyq runapa wawanmi karan. ⁴⁷ Hinaqtinmi chay

ñawsa runaqa uyariran, Nazaret llaqtayoq Jesupa hamusqanta. Hinaspan waqyakachakuyta qallariran khaynata:

—¡Davidpa mirayninmanta Jesús, ama hina kaychu, khuyapayaykuway! nispa.

⁴⁸ Saynata waqyakuqtinmi chaypi kaq runanaqa chay ñawsata q'aqchaspa, khaynata niranku:

—¡Upallay! nispanku.

Ichaqa saynata nishaqtinkupas, chay ñawsaqa astawanraqmi qapariran khaynata:

—¡Davidpa mirayninmanta Jesús, ama hina kaychu, khuyapayaykuway! nispa.

⁴⁹ Chaymi Jesusqa risqan ñanpi sayaykuspa niran:

—Chay ñawsa runata waqyamuspa apamuychis, nispa.

Hinaqtinmi runakunaqa rispanku, chay ñawsa runataqa niranku:

—¡Sayariy, ama manchakuychu! Jesusmi waqyamushasunki, nispanku.

⁵⁰ Chaymi chay ñawsa runaqa, capanta wikapaspa, hinallataq saltarisparaq Jesusman hamuran. ⁵¹ Hinaqtinmi Jesusqa chay ñawsa runata tapuran:

—¿Imatataq qanpaq ruwanaytari munankí? nispa.

Chaymi chay ñawsa runaqa contestaspa niran:

—Yachachikuq, rikuytan munani, nispa.

⁵² Chaymi Jesusqa chay nisqanta uyarispa niran:

—Ripuy, Diospi creesqaykiraykun sanoña kanki, nispa.

Hinaqtinmi kasqan ratolla ñawin rikuqtiin, chay runaqa Jesusta qatikuran.

11

Jerusalén llaqtaman Jesuspa haykusqanmanta (Mat 21.1-11; Luc 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Jesusqa discipulonkunapiwan kushkan Olivos nisqa moqopa ladonman chayaranku. Chay Olivos moqoqa karan Betfagé sutiyoq llaqtapa cercanpi, Betania llaqtapa cercanpi, hinallataq Jerusalén llaqtapa cercanpiwan iman. Chaypin Jesusqa ishkaq discipulonkunata kamachispa ² khaynata niran:

—Waq chimpapi kaq llaqtachaman riychis. Chayman chayaruspaykichismi, manaraq pipas montakusqan malta asnota watasqata tarinkichis. Chayta pashkamuspayá aysamunkichis. ³ Pipas tapusunkichis: “¿Imapaqtaq chay asnotari pashkashankichís?” nispa; hinaqtinqa qankunan khaynata ninkichis: “Señorniykun necesitashan; payqa kutichinpullasunkin”, nispa.

⁴ Hinaqtinmi Jesuspa discipulonkunaqa, chay llaqtachaman rispanku, chay malta asnotaqa wasipa punkun ñanpi watasqata tariranku. Hinaspan chay malta asnota pashkaranku.

⁵ Hinaqtinmi chaypi kaq wakin runakunaqa, chay pashkaq runakunata rikuspanku, tapuranku khaynata:

—¿Imapaqtaq chay asnotari pashkashankichís? nispanku.

⁶ Chaymi discipulokunaqa Jesuspa kamachisqanman hina contestaranku.

Hinaqtinmi manaña hark'akuqtinku, chay asnota aysamuranku. ⁷ Jesuspa kasqanman asnota aysaramuspankun, p'achankuwan karunaruspanku, Jesusta chay asnoman montachiranku. ⁸ Chaymi ñanninta Jesús rishaqtin, wakin runakunaqa p'achankuta ñanman mast'aranku, chayninta Jesús pasanapaq. Wakin runakunañataqmi sach'apa ramankunata wit'umuspanku, ñanman churaranku, chayninta Jesús pasanapaq.

⁹ Chaymi Jesuspa ñawpaqninta, hinallataq qepanta riqkunapas, llapallanku altota qaparisa, khaynata niranku:

—¡Diospa sutinpi Hamuq Salvadorninchisqa alabasqayá kachun! ¹⁰ ¡Ñawpaq abuelonchis rey David hina gobiernananpaq Hamuq Runaqa hatunchasqayá kachun! ¡Hanaq pachapi kaqkunapas Diostayá alabachunku! nispanku.

¹¹ Chaymantan Jesusqa Jerusalén llaqtaman chayaramuspa, temploman riran. Hinaspan temploman haykuspa, chaypi tukuy ima kaqkunata qawaran. Ichaqa tardeña kaqtintaqmi, chunka ishkañiyoy q discipulonkunapiwan kushka Betania llaqtaman riran.

*Mana ruruq higos sach'amanta
(Mat 21.18-19)*

¹² Paqarisnintin p'unchawñataqmi, Jesusqa discipulonkunapiwan kushka, Betania llaqtamanta lloqsimuranku. Hinaqtinmi Jesusqa chay ñan hamusqankupi yarqachikuran.

¹³ Hinaspan rap'isapallaña higos sach'ata karullamantaraq rikururan. Chaymi chay

sach'apa rurunta qawaq riran. Ichaqa chay sach'apa kasqanman chayaruspantaqmi, ruruntaqa mana tariranchu, rurunan tiempo manaraq kasqanrayku. ¹⁴ Chaymi Jesusqa chay higos sach'ata, khaynata niran:

—Kunan p'unchawmantaqa manan ni pipas ruryukitaqa mikhunqachu, nispa.

Chay nisqantan discipulonkuna uyariranku.

Templopi vendeq runakunata Jesús qarqosqanmanta

(Mat 21.12-17; Luc 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹⁵ Jesusqa Jerusalén llaqtaman chayaramuspanmi, temploman riran. Hinaspan temploman haykuspa chaypi vendeq runakunata, hinallataq rantiqkunatapas templomanta qarqomuyta qallarimuran. Saynallataqmi huk law nacionpa qolqenta, templopa qolqenwan cambiaq runakunapa mesankunatapas wikaparan. Hinallataq paloma vendeqkunapa tiyananku bancakunatapas pampaman wikaparan. ¹⁶ Hinallataqmi mana permitiranchu, runakuna templo ukhullantaña, ima cosasninkutapas apayukuspa, ñanninta hina pasanankutaqa. ¹⁷ Hinaspan Jesusqa llapallan runakunaman yachachiyta qallariran khaynata:

—Qankunari, ¿manachu Bibliapi Diospa nisqanta yacharankichís? Bibliapiqa nishanmi khaynata: “¡Kay wasiyqa, noqamanta mañakuna wasin kanqa, llapallan nacionkunapaq!” nispa. Ichaqa qankunan tukurachinkichis suwakunapa wasinman hina, nispa [*Isaías 56.7; Jeremías 7.11*].

¹⁸ Jesuspa yachachisqankunatan llaqtapi runakunaqa admirakuspa uyariranku.

Chayraykun Jesusta manchakuspanku, sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq leykunata yachachiq runakunapas piensaranku, imaynata ruwaspas Jesusta wañurachinankupaq. ¹⁹ Tardeyaramuqtintaqmi Jesusqa discipulonkunawan kushka, chay Jerusalén llaqtamanta lloqsispa ripuran.

Higos sach'apa ch'akipusqanmanta
(Mat 21.20-22)

²⁰ Paqarisnintin p'unchawmi, tutallanmanta Jesusqa discipulonkunapiwan kushka chay higos sach'apa ladonta pasasharanku. Hinaspan rikuranku chay higos sach'aqa, saphinkama ch'akirusqanta. ²¹ Chaymi Pedroqa chay higos sach'amanta yuyariruspa, Jesusta niran:

—¡Yachachikuq, waq higos sach'a maldecisqaykita qawariy! ¡Chay higos sach'aqa ch'akirapusqan! nispa.

²² Hinaqtinmi Pedropa nisqanta uyarispa, Jesusqa khaynata niran:

—Qankunaqa Diospi creespayá confiaychis.

²³ Sichus cheqaqtapuni, pipas sonqonpi mana ish kayaspa, kay orqota ninman khaynata: “Chaymanta kuyurispa lamar qochaman wikch'uyukuy”, nispa, hinaqtinga kay orqopas kasususpaykichismi, nisqaykichisman hina, ruwasqa kanman. ²⁴ Chayraykun niykichis: Sichus cheqaqtapuni creespa Diosmanta mañakunkichis chayqa, ima mañakusqaykichistapas chashkinkichismi. ²⁵ Ichaqa Diosmanta mañakushaspaykichisqa, perdonaychisyá qankunata ofendesuqniykichis runataqa.

Saynata perdonaqtiykichismi hanaq pachapi Dios Taytaykichispas huchaykichistaqa perdonasunkichis. ²⁶ {Ichaqa ofiendesuqniykichis runata mana perdonankichishchu chayqa, hanaq pachapi Diospas manan qankunataqa perdonasunkichishchu}, nispa.

Jesusqa kamachinanpaq atiyniyoq kasqanmanta

(Mat 21.23-27; Luc 20.1-8)

²⁷ Jesusqa discipulonkunapiwan kushkan Jerusalén llaqtaman yapamanta kutimuranku. Hinaspan temploman rispa chaypi purisharan. Hinaqtinmi payman ashuykamuranku Israel nación templopi serviq sacerdotekunapa jefenkuna, leykunata yachachikuq runakuna, hinallataq llaqtapi kamachiq wakin runakunapiwan ima. ²⁸ Hinaspan paykunaqa Jesusta tapuranku khaynata:

—Templomanta vendeqkunata qarqon-aykipaqri, ¿pitaq qanmanri autorizacionta qosurankí? nispanku.

²⁹ Chaymi Jesusqa paykunata contestaspa niran:

—Noqapas qankunatan kunan tapullasqaykichistaq. Sichus qankuna contestawankichis chayqa, noqapas nisqaykichismi ima autoridadwansi kaykuna ruwasqaytaqa.

³⁰ Kunanyá niwaychis, Bautizaq Juanmanri, ¿pitaq autorizaran runakunata bautizananpaqri? ¿Dioschu icha runakunallachú? nispa.

³¹ Saynata Jesús tapuqtinmi, paykunapura parlanakuranku khaynata:

—Sichus noqanchis nisunchis: “Diosmi autorizaran”, nispá, hinaqtinga niwasunchá: “¿Imanasqataq Juanpa nisqantari mana creerankichishchú?” nispá. ³² Hinaspapas manan nisunmanchu: “Runakunallan Juantaqa autorizaran bautizananpaq”, nispáqa.

Paykunaqa saynatan parlanakuranku chaypi kaq runakunata manchakusqankurayku. Hinaspapas chaypi kaq llapallan runakunaqa yacharankun, Bautizaq Juanqa llapallan runakunapa ancha respetasqan cheqaq profeta kasqanta. ³³ Chayraykun Jesusta contestaspa niranku:

—Manan yachaykuchu, nispanku.

Hinaqtinga Jesuspas nillarantaq:

—Noqapas manan nisqaykichishchu ima atiy-wansi kaykuna ruwasqaytaqa, nispá.

12

Chakra arrendaq runakunamanta (Mat 21.33-46; Luc 20.9-19)

¹ Jesusmi ejemplonkunawan runakunaman yachachispa, khaynata niran:

—Huk runan uvas plantakunata chakranpi plantaran. Hinaspan chay chakranpa muyuriqninta cercoran. Hinallataqmi uvas cosechasqanmanta vinota ruwananpaqpas, huk pozota ruwaran. Saynallataqmi chay chakranta cuidananpaqpas, huk hatun torreta ruwaran. Chaykunata ruwayta tukuruspanmi, chay uvas chakranta huk llank'aq runakunaman arrendaran. Hinaspan karu llaqtaman viajaran.

² Cosecha tiempo chayaramuqtintaqmi, chay

chakrayoq runaqa huk serviqnin runata mandamuran, chay chakran arrendasqan runakunamanta, tupaqnin cosechata chashkiswa dueñonman apapunanpaq. ³ Ichaqa chay arrendaq runakunaqa chay sirviente runata hap'iruspankun, alli-allinta maqaranku. Hinaspan mana imantillanta qatirpapuranku. ⁴ Hinaqtinmi chay uvas chakrapa dueñonqa payman tupaqnin cosechata cobramunanpaq, huknin serviqnin runatañataq kaqmanta mandamuran. Ichaqa paytapas, chay arrendaq runakunaqa millayta k'amispankun, umantapas p'anaspa llik'iranku. Hinaspan paytapas mana imantillanta qatirpapuranku. ⁵ Hinaqtinmi chay chakrapa dueñonqa kaqmanta mandamullarantaq huk serviqnin runatañataq. Chaymi uvas chakra arrendaq runakunaqa paytapas wañuchiranku. Saynata ruwashagtinkupas, dueñonqa huk sirvienten runakunatapas mandamullarantaqmi. Paykunatapas wakintan maqaranku, wakintañataqmi wañuchiranku ima.

⁶ Chaykuna pasaqtinmi, chay uvas chakrayoq runaqa mandamuran ancha munakusqan wawantañataq, khaynata yuyaymanaspa: “Wawayta rikuspaga ichapas respetankuman”, nispa. ⁷ Ichaqa uvas chakra arrendaq runakunañataqmi, chakrayoqpa wawan chayamusqanta rikuspanku, khaynata ninakuranku: “Paymi papan wañuruqtinqa kay herencia chakrawanqa qepakunqa. Chayqa aswanyá wañurachillasunña, saynapi kay enteron chakrawan noqanchis qepakunanchispaq”, nispanku. ⁸ Chaymi uvas chakrayoqpa

wawantaqa hap'iruspanku wañuchiranku. Hinaspan cuerpontapas uvas chakrapa waq lawninman wikapamuranku. ⁹ Kunan piensaychis, chay chakrapa dueñonri, ¿imatataq ruwanqa? Payqa kikinpuni hamuspanmi, chay chakran arrendaq runakunata wañuchispa, huk runakunamanñataq chay chakrantaqa arrendanqa. ¹⁰ Qankunari, ¿manachu Bibliapi leerankichis khayna nisqanta?:

“Albañilkunapa mana munasqan rumin, kunanqa aswan más allin kaq rumi, wasiq esquinanpi allinta enteron wasipa perqanta sostienen.

¹¹ Kayqa Diosninchispa ruwasqanmi.

Hinaspapas kay qawasqanchisqa anchata admirakunapaqmi”, nispa [*Salmos 118.22-23*].

¹² Hinaqtinmi sacerdotekunapa jefenkunaqa, leykunata yachachiq runakunapiwan, hinallataq Israel nación llaqtapi kamachiq runakunapiwan ima cuentata qokuranku, paykunamanta Jesús rimasqanta. Chayraykun paykunaqa Jesusta preso chanankupaq hap'iruytapuni munaranku. Ichaqa manataqmi piensasqankuman hina ruwaytaqa atirankuchu, runakunata manchakuspanku. Hinaspan mana ni imatapas ruwayta atispa pasapuranku. [*Nota: Chakraqa Diospa obranmi. Chakrapa dueñonqa, Diosmi. Chakra arrendaq runakunaqa, Diosmanta yachachiq sacerdotekuna, hinallataq leymanata yachachiq runakuna iman. Sirviente runakunañataqmi, Diosmanta willakuq profetakuna. Chakrayoqpa wawanñataqmi, Jesucristo*].

Impuesto paganamanta
(*Mat 22.15-22; Luc 20.20-26*)

¹³ Llaqtapi kamachiq autoridadkunankun Jesusman mandamuranku wakin fariseo religionniyoq runakunata, hinallataq rey Herodespa partenmanta runakunatawan ima. Paykunataqa mandamuranku, Jesús rimaspa imamantapas pantaruqtin chayman hinalla acusanankupaqmi. ¹⁴ Chaymi paykunata nispanku, Jesusta khaynata niranku:

—Yachachikuq, noqaykuqa yachaykun cheqaqtapuni rimaq kasqaykita. Hinaspapas qanqa manan runakunapa munasqanman hinachu imatapas ruwanki. Aswanmi qanqa pimanpas mana sayapakuspalla, Diosmanta cheqaqtapuni yachachinki, saynapi Diosta kasukunankupaq. Chayqa kunanyá niwayku, rey Cesarman impuesto pagayri, ¿allinchu kanman icha manachú? ¿Pagaykumanchu icha manachú? nispanku.

¹⁵ Ichaqa Jesusqa yacharanmi, paykunata ishikay uya runakuna kasqankuta. Chaymi contestaran khaynata:

—Qankunari, ¿imanaqtintaq pantachiwatayta munashankichis? Apamuychis (impuesto paganaykichis) qolqeta qawayunaypaq, nispa.

¹⁶ Hinaqtinmi huk qolqeta payman apamuqtinku, Jesusqa paykunata tapuran:

—Kay qolqepiri, ¿pipa uyantaq hinaspapas pipa sutintaq kashan? nispa.

Chaymi paykunata contestaranku:

—Roma llaqtamanta kamachikamuq rey Cesarpan, nispanku.

¹⁷ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata niran:

—Saynaqa rey Cesarpa kaqtaqa, rey Cesarman qopuychis. Hinallataq Diospa kaqtapas, Diosman qopuychis, nispa.

Hinaqtinmi Jesuspa nisqanta uyarispanku, llapallan chaypi kaq runakunaqa anchata admirakuranku.

Jesustan tapuranku wañuqkunapa kawsarimunamanta

(Mat 22.23-33; Luc 20.27-40)

¹⁸ Saduceo religionniyoq runakunan mana creerankuchu wañusqa runakunapa kawsarimunampi. Chayraykun paykunaga Jesuspa kasqanman hamuranku. Hinaspan Jesusta tapuranku huk ejemplota willaspanku:

¹⁹ —Yachachikuq, Moisespa escribisqan leypin niwanchis: “Huk runa casarakuspa, warminpi manaraq wawan kashaqtin wañupunman chayqa, wawqenmi chay viudawan casarakuspa wawayoq kanan. Hinallataqmi chay wawa nacemuqpas, wañuqpa wawan hina kaspas, paypa sutinta apanan, saynapi wañuq wawqenpa sutin ama chinkanapaq”, nispanku. ²⁰ Kunan willasqaykiku. Qanchis wawqekunan karanku. Hinaspan kuraq kaq casarakuran. Ichaga manaraq wawayoq kashaspanmi, wañupuran.

²¹ Hinaqtinmi kuraq kaqman qatiq wawqen chay viudawan casarakuran. Paypas saynallataqmi manaraq wawayoq kashaspa, wañupullarantaq. Saynallataqmi pasaran kinsa kaqwanpas, tawa kaqwanpas, pishqa kaqwanpas, soqta kaqwanpas, hinallataq qanchis kaqwanpas.

²² Chay qanchisnintin mana wawayoq

wawqekunapa wañusqanpa qepanmanmi, chay viuda warmipas wañupullarantaq. ²³ Chaymi kunan tapukuyniyku kashan. Llapallan wañuqkunata Dios kawsarichimuqtinri, ¿mayqenpa warmintaq kanqa chay warmiri? Chay warmiqa qanchisnintin wawqekunawanmi casarasqa karan, nispanku.

²⁴ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata khaynata contestaran:

—Qankunaqa pantaypin kashankichis. Manan yachankichishchu Bibliapa nisqanta, nitaqmi Diospa atiyntapas reqsinkichishchu. ²⁵ Chaymi niykichis, wañuqkunata Dios kawsarichimuqtinqa, manan ni pipas casarakunqachu. Aswanmi hanaq pachapi angelkuna hinallaña kanqaku manaña casaruspa. ²⁶ Ichaqa wañuqkunapa kawsarimunantantari, ¿manachu Bibliapi leerankichis nina rawrashaq t'ankar kishka ukhumanta Diospa nimusqanta? Paymi Moiesta khaynata niran: “Noqan kani Abrahampa, Isaacpa hinallataq Jacobpa Diosnin”, nispa. ²⁷ Diosqa manan wañusqa runakunapa Diosninchu, aswanqa kawsashaq runakunapa Diosninmi. Chaymi Abrahampas, Isaacpas, hinallataq Jacobpas, wañusqaña kashaspankupas, Diospaqqa kawsashankun. ¡Chaymi niykichis, qankunaqa pantaypin kashankichis! nispa.

*Ishkaynin importante kamachikuykunamanta
(Mat 22.34-40)*

²⁸ Jesusmi saduceo religionniyoq runakunata allinta contestaran. Saynata Jesús contestaqtinmi, leykunata yachachiq runakunamanta huknin

kaq runa, Jesusman ashuyuspa, tapuran khaynata:

—Yachachikuq, ¿Diospa kamachikuyninkunamantari, mayqen kaq kamachikuytaq aswan más importanterí? nispa.

²⁹ Chaymi Jesusqa contestaspa niran:

—Llapan kamachikuykunamanta aswan más importante kaq kamachikuyqa, khaynatan nin: “Kay Israel nación llaqtapi tiyaq runakuna uyariychis, Diosninchisqa ch'ullallan. Payllan Dios. ³⁰ Señor Diosniykita khuyakuy tukuy sonqoykiwan, tukuy almaykiwan, tukuy piensayniykiwan, hinallataq tukuy kallpaykiwan ima”. ³¹ Saynallataqmi huknin kaq kamachikuypas, kay primer kaq kamachikuymán rikch'akun. Chaymi khaynata nin: “Runa masiykita khuyakuy, qan kikiykita hina”, nispa. Kay ish kaynin kamachikuykunán, wakin kamachikuykunamantaqa aswan más importante, nispa [*Levítico 19.18; Deuteronomio 6.4-5*].

³² Jesuspa nisqanta uyarispanmi, leykunata yachachiq runaqa, Jesusta niran:

—Yachachikuq, chay nisqaykiqa cheqaqpunin. Diosqa ch'ullallan. Manan ni pipas pay hinaqa kanchu. ³³ Chaymi Diostaqa khuyakuna tukuy sonqowan, tukuy piensaywan, hinallataq tukuy kallpawan ima. Saynallataqmi runamasinchistaspa khuyakuna imaynan noqanchispas kikin chista khuyakunchis chay hinata. Chay ish kaynin kamachikuykunán aswan más importanteqa, animalkunata k'anaspa, Diosman sacrificio ofrecenaykichismantaqa, nispa.

³⁴ Saynata chay runa allin yachaywan rimaruqtinmi, Jesusqa payta niran:

—Qanqa Diospa gobiernasqan sumaq gloriamantaqa manan karupichu kashanki, nispa.

Jesuspa nisqankunata uyarispankun, manaña ni imaynanmantapas tapuytaqa atirankuñachu.

Jesucristori ¿pipa wawantaq?

(Mat 22.41-46; Luc 20.41-44)

³⁵ Jerusalén templopi Jesús yachachispanmi tapuran:

—Leykunata yachachiq runakunari, ¿imanaqtintaq ninku: “Diosmanta Hamuq Salvawaqninchisqa Davidpa mirayninmantan kanqa”, nisparí? ³⁶ Ichaqa kikin rey Davidpunin, Diospa Santo Espiritun yachachiqtin, khaynata escribieran:

“Señor Diosmi Señorniyta niran: ‘Phaña ladoypi tiyaykuy, llapallan enemigoykikunata noqa vencespay, chaki plantaykiman churanaykama’ ”, nispa [*Salmos 110.1*].

³⁷ Hinaspapas kikin rey Davidpunin niran Cristomantaqa: “Señorlláy”, nispa. Chayri, ¿imanaqtintaq Diosmanta Hamuq Runari, ñawpaq rey Davidpa mirayninmantari kanman? nispa.

Chaypin karanku ashka runakuna. Hinaspan llapallanku Jesuspa nisqankunata ganaswan uyariranku.

Leykuna yachachiq runakunata Jesús q'aqchasqanmanta

(Mat 23.1-36; Luc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesusmi runakunaman yachachispa, khay-nata nillarantaq:

—Qankunaqa leykunata yachachiq runakuna hina kanaykichismantayá cuidakuychis. Paykunaqa allin p'achakunawanmi p'achakuytapas munanku. Plazakunapipas runakuna respetollawanña rimayukunankutan munanku; ³⁹ fiestakunaman rispankupas, otaq Diosmanta yachachina sinagoga wasiman rispankupas, ñawpaqpi kaq allinnin asientokunallapin tiyaytapas munanku. ⁴⁰ ¡Hinaspapas paykunaqa viudakunapa wasinpi kaqninkunatan qechunku! ¡Saynata ruwashaspankupas una-unaytaraqmi Diosmantapas mañakunku! Chayraykun paykunataqa, wakin runakunamantapas aswan mastaraq Dios castiganqa, nispa.

*Wakcha viuda ofrenda churasqanmanta
(Luc 21.1-4)*

⁴¹ Huk p'unchawmi Jesusqa Jerusalén tem-ploman haykuspa, ofrenda churananku cajapa ñawpaqninpi tiyayuran. Hinaspan runakunapa ofrenda churasqankuta qawaran. Hinaqtinmi qapaq runakunapas ofrenda churana cajaman ashka qolqeta churaranku. ⁴² Chay ratollapi-taqmi, huk wakcha viudapas hamuspa, mana an-cha valorniyog ish kay qolqechallata ofrenda ca-jaman churaran. ⁴³ Hinaqtinmi Jesusqa discipu-lonkunata waqyarispa, khaynata niran:

—Cheqaqtapunin niykichis, kay wakcha viu-dan llapallan qapaq runakunamantapas, aswan mastaraq churarun ofrenda churana cajaman.

44 Qapaq runakunaqa puchuqllantañan ofrendankutaqa churanku. Ichaqa kay viudañataqmi wakcha kashaspapas, llapallan mantenekunan qolqechanta churarun, nispa.

13

Jerusalén llaqtapi templo thuñichisqa kanamanta

(Mat 24.1-2; Luc 21.5-6)

¹ Jerusalén llaqtapi templomanta Jesús lloq-sishaqtiinmi, Jesusta huknin kaq discipulon niran:

—Yachachikuq, ¡qawariy kay templota, hinalataq kay hatun rumikunawan sumaq perqankunatapas! nispa.

² Hinaqtiinmi Jesusqa contestaspa niran:

—Kay sumaq templo rikusqaykin thuñichisqa kanqa. Hinaqtiinmi mana ni huk rumillapas perqasqaqa qepanqachu, nispa.

Jesús kay pachaman manaraq kutimushaqtiin imakunas pasanmanta

(Mat 24.3-28; Luc 17.22-24; 21.7-24)

³ Jesusqa discipulonkunapiwanmi Jerusalén templopa chimpan Olivos nisqa moqoman riran. Chaypi Jesús tiyayುತ್ತinmi Pedro, Jacobo, Juan, hinallataq Andrespiwan ashuyuspanku, Jesusta sapallankupi tapuranku:

⁴ —Yachachikuq, willaykuwaykuyá ¿hayk'aqtaq kay Jerusalenpi templori thuñichisqa kanqa? ¿Ima señalkunataq pasanqa chaykuna cumplikunanpaqri? nispanku.

⁵ Hinaqtiinmi Jesusqa contestaspa niran:

—Qankunaqa piwanpas ama engañachikunaykichispaq, jallinta cuidakuychis!
 6 Ichaqa ashka runakunan noqapa sutiypi hamunqaku. Hinaspan khaynata ningaku: “Noqan kani Cristo”, nispanku. Saynata rimaspankun paykunaqa ashka runakunata engañanqaku.

7 Hinallataqmi qankunaqa uyarinkichis, ashka nación llaqtakunapi guerrakunamanta, hinallataq guerra ruway munaq llaqtakunamantawan ima. Chaykunata uyarispaykichisqa amayá mancharikunkichishchu. Chaykunaqa hinapunin pasan. Ichaqa chaykuna pasashaqtinpas, manaraqmi kay pachapa tukukunan tiempoqchu. 8 Kay pachapi huk nación llaqtakunaqa, huk law nación llaqtakunawanmi guerrapi peleanqaku. Saynallataqmi kaypi waqpi terremotokunapas pasanqa. Hinallataqmi mikhuy mana kaqtin, ancha muchuypas kanqa. Ichaqa chaykuna pasashaqtinpas, yachaychisyá chaykunaqa ñak'ariykunapa qallariynillanraq kasqanta.

9 Saynaqa allintayá cuidakuychis. Ichaqa qankunatan autoridadkunaman entregasunkichis; hinallataq Diosmanta yachachina sinagoga wasikunapi p'anasunkichis. Saynapin qankunataqa noqapa discipuloykuna kasqaykichisrayku, llaqtapi kamachiq autoridadkunaman, hinallataq reykunapa ñawpaqninkunamanpas presochasqata apasunkichis. Ichaqa saynapin qankunapaqqa huk oportunidad kanqa, paykunaman noqamanta willanaykichispaq.

10 Ichaqa kay pachapa tukukuynin tiempo

manaraq chayamushaqtinmi, Diosmanta allin willakuykuna enteron mundopi willasqa kanqa. ¹¹ Qankunata autoridadkunaman apasuqtiykichisqa, amayá preocupakunchishichu ima ninaykichismantapas, nitaq imaynata defiendekunaykichismantapas. Diospa Santo Espiritunmi qankunataqa ima rimanaykichispaqpas yanapasunkichis. Chaymi qankunaqa Diospa yanapasqanwan imatapas rimankichis.

¹² Chay p'unchawkunapiqa, wawqellanmi wawqenta traicionaspa wañuchinankupaq entreganqa. Saynallataqmi papanpas wawanta traicionanqa. Hinallataq wawanpas papanpa otaq mamitanpa contranpi sayaripa wañuchinqa.

¹³ Noqapa discipuloykuna kasqaykichisraykun, qankunata ashka runakuna cheqnisunkichis. Ichaqa wañunankukama noqapi creeqkunatan noqaga salvasaq.

¹⁴ Pipas kaykunata leeqqa entiendechunyá. Sichus qankuna kay Jerusalén templopi huk millakuyypaq ofrendata Diosman haywaqta rikunkichis chayqa, ayqekuychisyá apurayllaman. Hinallataq kay enteron Judea provincia lawpi kaqkunapas, correyllayá orqokunaman riyichis.

¹⁵ Wasi patapi kaqkunapas, amayá imatapas orqonankupaqqa urayamuchunkuchu.

¹⁶ Hinallataq campopi kaqkunapas, amayá wasinkumanqa kutimuchunkuchu, p'achankuta orqoqqa.

¹⁷ ¡Ay, imaynaraq kanqaku chay p'unchawkunapi wiksayoq warmikunapas, hinallataq qolla wawayoq warmikunapas!

¹⁸ Qankunaqa aswanyá Diosmanta mañakuychis,

kay nisqaykuna paray wichaypi ama kananpaq.
¹⁹ Chay p'unchawkunapin runakunaqa anchata ñak'aringaku. Sayna ñak'ariyqa manan karanchu, kay pachata Dios unanchasqanmantapacha asta kunankamapas, nitaqmi sayna ñak'ariyqa huktawanqa ni hayk'aqpas kanqachu. ²⁰ Diosqa akllasqan wawankunataqa anchatapunin khuyakun. Chayraykun chay ñak'ariy p'unchawkunaqa mana unaytachu duranqa. Sichus unayta duranman chayqa, manan ni pipas salvasqa kaytaqa atinmanchu.

²¹ Sichus chay p'unchawkunapi pipas nisunkichis: “Qawaychis, kaypin kashan Cristoqa” otaq “Waqpin kashan Cristoqa”, nispa, chayqa, aman qankunaqa paykunataqa creen-kichishchu. ²² Ichaqa qepa p'unchawkunataqa “Criston kani” niq runakunapas, hinallataq Diosmanta willakuq “profetan kani” niq runakunapas hamunqakun. Hinaspan paykunaqa runakunata engañanankupaq, ancha admirakuypaq milagrokunata ruwanqaku. Chay milagrokunata rikuchispan, Diospa akllasqan runakunatapas engañayta munanqaku. ²³ Saynaqa ¡cuidakuychisyá! Noqaqa ñan kaykunamantaqa willaraykichishña manaraq kaykuna pasashaqtin, nispa.

Jesucristopa kutimunanmanta

(Mat 24.29-35, 42-44; Luc 21.25-36)

²⁴ Jesusqa discipulonkunatan nillarantaq khay-nata:

—Chay ñak'ariy p'unchawkunapin intipas tutayanqa; killapas manaña k'anchanqañachu.

²⁵ Hinallataqmi qoyllurkunapas cielomanta urmayamunqa. Hinaqtinmi cielopi tukuy ima kaqkunapas khatatatanqa. ²⁶ Chaymi noqa Diosmanta Hamuq Runataqa llapallan runakuna rikuwanqaku, cielomanta tukuy atiyuniwan phuyuq chawpinta k'ancharipa hamushaqta. ²⁷ Hinaspan enteron mundoman angelniykunata mandasaq, noqapi llapallan creeq runakunata huñumunankupaq.

²⁸ Saynaqa yachaychisyá higos sach'amanta willakuyta. Kay higos sach'apa ramankuna retoñamuqtinmi, qankunaqa yachankichis paray wichay cercaña kasqanta. ²⁹ Saynallataqyá kay llapallan nisqaykunata rikuspaykichisqa, noqapa hamunay p'unchawqa cercallaña kasqanta yachaychis. ³⁰ Cheqaqtapunin niykichis, kay nisqaykunaqa cumplikunqa, kay tiempopi kawsaq runakuna manaraq wañushaqtinmi. ³¹ Hanaq pachapas hinallataq kay pachapas tukukunqa. Noqapa palabraykunan ichaqa, mana ni hayk'aqpas tukukunqachu.

³² Manan ni pipas yachanchu ima p'unchawtas, otaq imay horastas noqapa kutimunaytaqa. Manan ni hanaq pachapi angelkunapas yachankuchu. Noqapas manan yachanichu. Aswanqa Dios Taytallaymi kutimunay p'unchawtaqa yachan.

³³ Chaymi niykichis, qankunaqa allintayá cuidakuychis, hinaspapas rikch'an-rikch'an hinallayá Diosmanta mañakuspaykichis kawsaychis. Ichaqa hayk'aq kutimunaytapas manan yachankichishchu. ³⁴ Noqapa

kutimunayqa rikch'akun viajeman riq runamanmi. Paymi viajananpaq sirvientenkuna allinta cuidanankupaq wasinta encargatamun. Hinaspan sapankamaman ima ruwanankutapas qon. Punkupi cuidaqtapas kamachitamunmi rikch'an-rikch'anlla kananpaq. ³⁵ Chay llank'aq runakunaqa tuta p'unchawmi listolla kanqaku. Paykunaqa manan yachankuchu imay horastas dueñon kutimunantaqa: tardeykuytachus, chawpi tutatachus, gallo waqamuy horastachus, icha pacha achiqamuytachus. Saynallataqyá qankunapas listolla kaychis, noqa kutimuqtiy allinta chashkiwanaykichispaq. ³⁶ Noqaqa mana yachasqaykichis horaslla kutiramuspaymi, puñushaqta tariramuykichisman. ³⁷ Chayraykun kay nisqaykunataqa noqapi llapallan creeqkunaman nitamushani. ¡Chayqa, sapa p'unchawyá listolla kaychis! nispa.

14

Jesusta wañuchinankupaq acuerdo ruwasqanku-manta

(Mat 26.1-5; Luc 22.1-2; Juan 11.45-53)

¹ Ishkay p'unchawllañan faltasharan Pascua fiestapaq, hinallataq mana levadurayoq t'antata mikhunanku fiestapaqpas. Chay p'unchawkunapin Israel nación llaqtapi sacerdotekunapa jefenkunaqa, leykunata yachachiq runakunapiwan, Jesuspa rimasqanta pantarachiyta munaranku, saynapi pantaruqtiin presochaspa wañuchinankupaq. ² Chaymi paykunaqa khaynata ninakuranku:

—Jesustaqa hap'isunpunin, aswanqa amayá chay fiesta p'unchawpichu, Jesusman sayapakuspanku runakuna contranchispi ama hatarimunankupaq, nispanku.

Jesusta Betania llaqtapi huk warmi perfumesqanmanta

(Mat 26.6-13; Juan 12.1-8)

³ Betania llaqtapi lepra onqoymanta sanoyaq Simonpa wasinpin Jesusqa kasharan. Chaypi mikhushaqtinmi, huk warmiqa Jesuspa kasqanman hamuran, huk llushk'a rumimanta ruwasqa p'uyñuchapi, sumaq mishk'i perfumeta apayukuspa. Hinaspan Jesusman ashuyuspa, chay p'uyñuchata p'akispa, chay mishk'i q'apaq perfumetaqa Jesuspa umanman hich'ayuran. Chay perfumeqa ashka qolqepa valorninmi karan. ⁴ Hinaqtinmi chaypi wakin kaq runakunaqa, anchata phiñakuspanku tapunakuranku:

—¿Imanaqtintaq kay ashka valorniyoc mishk'i q'apaq perfumetari usuchishan? ⁵ Kay perfumetaqa huk wata jornalpa valorninman vendespachá, wakchakunata yanapasunman karan, nispanku.

Saynata piensaspankun, chay warmitaqa q'aqcharanku. ⁶ Hinaqtinmi Jesusqa paykunata niran:

—¡Upallaychis! Kay warmitari, ¿imanaqtintaq q'aqchashankichís? Payqa aswanmi allin kaqta noqapaq ruwarun. ⁷ Wakcha runakunaqa tukuy tiempon qankunapa ladoykichispi kanqa. Chaymi qankunaqa munasqaykichis

hora paykunataqa yanapawaqchis. Noqan ichaqa mana tukuy tiempochu qankunawanqa kasaq. ⁸ Chayraykun kay warmiqa atisqallanta ruwashan. Payqa manaraq wañushaqtiymi cuerpoyta alistashan, wañuchiwaqtinku p'ampasqa kanaypaq. ⁹ Chaymi cheqaqtapuni niykichis, Diosmanta kay allin willakuykunata maypipas willakuspankuqa, kay warmipa ruwasqantapas yuyarispankun willakunqaku, nispa.

Jesusta traicionananpaq Judas Iscariote ofrecusqanmanta

(Mat 26.14-16; Luc 22.3-6)

¹⁰ Jesuspa chunka ish kayniyoq discipulonkunamanta, Judas Iscariote sutiyoq kaqmi, Israel nación llaqtapi sacerdotekunapa jefenkunaman riran. Hinaspan Jesusta paykunaman entregananpaq ofrecekuran. ¹¹ Hinaqtinmi chay sacerdotekunaqa, Judaspa nisqanta uyarispanku, anchata kusikuranku. Hinaspan Judasman qolqeta paganankupaq prometeranku. Chaymi Judasqa chay ratomantapacha huk oportunidadta mashkaran, imaynatas Jesusta traicionaspa paykunaman entregananpaq.

Jesusqa discipulonkunapiwan kushka cenasqanmanta

(Mat 26.17-29; Luc 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Cor 11.23-26)

¹² Pascua fiesta p'unchaw chayaramuqtinmi, primer kaq p'unchawta, huk corderota wañuchiranku chay Pascua fiestapi mikhunanupaq. Chaymi discipulonkunaqa Jesusta tapuranku:

—¿Maypitaq munawaq kay Pascua fiestapi cenayta preparamunaykutari? nispanku.

¹³ Hinaqtinmi Jesusqa ish kay discipulonkunata khaynata niran:

—Jerusalén llaqtaman riy chis. Chaypin huk runawan tupankichis p'uyñupi unu apashaqta. Hinaspan payta qatikunkichis. ¹⁴ Chay runa huk wasiman haykuruqtinmi, chay wasiyoq runata tapunkichis: “Yachachikuqmi nin: ¿Mayqen cuartopitaq Pascua cenaytari discipuloykunawan cenasaq?” nispa. ¹⁵ Hinaqtinmi payqa wasipa al-tosninpi huk hatun quartota ña arreglasqataña rikuchisunkichis. Chay cuartopiyá qankunaqa cenayta preparamunkichis cenananchispaq, nispa.

¹⁶ Saynata Jesús niqtinmi, chay ish kaynin discipulonkunaqa Jerusalén llaqtaman rispanku, Jesuspa nisqanman hina chaypi tariranku. Hinaspan Pascua cenayta chaypi preparamuranku.

¹⁷ Chay p'unchaw tutayaruruqtinmi, Jesusqa chunka ish kayniyoq discipulonkunapiwan chay cuartoman riranku. ¹⁸ Chaypi cenashaqtinkun Jesusqa discipulonkunata niran:

—Traicionawaspa enemigoykunaman entregawaqniy runaqa, kaypin noqawan kushka cenashan, nispa.

¹⁹ Hinaqtinmi Jesuspa discipulonkunaqa anchata llakirikuspanku, sapankamanku tapuranku:

—¿Icha noqachu kashanipas? nispanku.

²⁰ Hinaqtinmi Jesusqa contestaspa niran:

—Noqata traicionawaqniy runaqa qankunamanta hukniykichismi. Payqa kunanpunin

t'antanta challpushan noqapa challpusqay platollapitaq. ²¹ Bibliaga cheqaqtapunin nin, noqa Diosmanta Hamuq Runaga wañunaypunin. Ichaqa jay imaynaraq kanga traicionawaqniy runaga! ¡Payqa aswanchá ama nacenmanpashchu karan! nispa.

²² Mikhushaqtinkun Jesusqa t'antata hap'iyuspa, Diosman graciasta qoran. Hinaspan partiyuspa discipulonkunaman haywaspa niran: —Chashkiychis. Kaymi cuerpoy, nispa.

²³ Saynallataqmi huk vasotapas hap'iyuspa, Diosman graciasta qoran. Hinaspan discipulonkunaman haywayuspa, llapallanku tomaranku. ²⁴ Hinaspan niran:

—Kaymi yawarniy. Kay yawarniywanmi huk mosoq pactota Dios qankunawan ruwan. Kay yawarniywanmi ashka runakunata huchankumanta salvasaq. ²⁵ Cheqaqtapunin niykichis, kunankamallañan uvasmanta ruwasqa vinotaqa qankunawan kushka tomashani. Ichaqa Diospa gobiernasqan sumaq glorianpiñan huk mosoq vinotaqa qankunawan kushka tomasaq, nispa.

Jesusta Pedro negananmanta

(Mat 26.30-35; Luc 22.31-34; Juan 13.36-38)

²⁶ Jesusqa discipulonkunapiwan kushka, huk himno takita takiruspankun, Olivos nisqa moqoman riranku. ²⁷ Hinaspan chayman chayaruspanku, Jesusqa discipulonkunata khaynata niran:

—Kunan tutan llapallaykichispa iñiykiychis pisiyanqa. Hinaqtinmi qankunaqa noqamanta p'enqakunkichis. Saynatan Biblia nishan: “Michiqta wañuchiqtinkun, ovejankuna

ch'egechisqa kanqa”, nispa. ²⁸ Ichaqa wañusqaymanta kawsarimuspaymi, noqaqa qankunapa ñawpaqniykichista Galilea provincia lawman risaq, nispa.

²⁹ Hinaqtinmi Pedroqa Jesusta niran:

—Sichus llapallanku qanmanta p'engakuspanku saqesunkiku chayqa, noqaqa manan qantaqa saqesqaykichu, nispa.

³⁰ Chaymi Jesusqa Pedrota niran:

—Pedro, cheqaqtapunin niyki. Kunan tuta manaraq ishkeykama gallo waqamushaqtinmi, qanqa kinsa kutikama negawanki, nispa.

³¹ Hinaqtinmi Pedroqa Jesusta niran:

—Sichus qanwan kushka wañunay kaqtinpas, noqaqa manan qantaqa negasqaykichu, nispa.

Saynallatataqmi Jesuspa wakin discipulonkunapas niranku.

*Getsemaní huertapi Jesús orakusqanmanta
(Mat 26.36-46; Luc 22.39-46)*

³² Jesusqa discipulonkunapiwan kushkan Getsemaní nisqa huertaman riranku. Chay lugarman chayaruspankun Jesusqa paykunata niran:

—Qankunaqa kayllapi tiyashaychis, noqa orakamunaykama, nispa.

³³ Saynata nispanmi Jesusqa, Pedrota, Jacobota, hinallataq Juantawan pusarikuran. Hinaspan Jesusqa anchata llakirikuspa, ³⁴ chay kinsantin discipulonkunata khaynata niran:

—Noqaqa wañunayta yachakuspaymi songoypi ancha llakisqa kashani. Qankunaqa kayllapiyá qepakuychis; aswanqa amayá puñunkichishchu, nispa.

³⁵ Saynata nispanmi Jesusqa, tumpa ñawpaqninkuman rispa mañakuran, Dios Taytan munaqtinqa chay ñak'arinan hora ama chaya-munanpaq. Hinaqtinmi chaypi qonqorikuran mat'inpas pampaman tupanankamaraq.

³⁶ Hinaspan Dios Taytanman orakuran khaynata:

—Dios Taytáy, qanqa tukuy imatapas ruwanaykipaqmi atiyniyoq kanki. Noqaqa anchatan munayman kay ñak'ariykunamanta librawanaykitaqa. Ichaqa amayá noqapa munasqaychu ruwasqa kachun; aswanqa qanpa munasqaykiyá ruwasqa kachun, nispa.

³⁷ Saynata Diosmanta orarukuspanmi, Jesusqa kinsantin discipulonkunapa kasqanman kutimuran. Hinaspan paykunataqa puñushaqta tariran. Chaymi Simón Pedrota niran:

—Simón, ¡qanqa puñurapusqankitaq! ¿Manachu ni huk horallapas rikch'ayta atirankí? ³⁸ Amayá puñuychishchu. Aswanyá Diosmanta mañakuychis, kay prueba chayamuqtin ama tentasqa kanaykichispaq. Qankunaqa allinta ruwayta munashaspapas, manan kallpallaykichiswanqa ruwayta atiwaqchishchu, nispa.

³⁹ Saynata nispanmi Jesusqa kaqmanta kutispa, Diosman orakuran imaynatan primer kaqpi orakuran saynallatataq. ⁴⁰ Hinaspan discipulonkunapa kasqanman kutimuspa, paykunataqa kaqmanta puñushaqta tariran, ancha pisipasqa kasqankurayku. Chaymi Jesusqa paykunata rikch'achiran. Ichaqa manataqmi paykunaqa ni ima niytipas atirankuchu.

⁴¹ Hinaspan Jesusqa kinsa kaq kutita orakuq

riran. Orakusqanmanta kutiramuspanmi, kinsantin discipulonkunata khaynata niran:

—Qankunari, ¿kunankamachu puñullashankichisraq? Ama puñuychishñachu. Ñan horaqa chayaramunña, noqa Diosmanta Hamuq Runaqa, huchasapa runakunaman entregasqa kanaypaq. ⁴² Kunanqa hatariychis. Hinaspa hakuchi. Ñan kaytaña traicionawaqniy runaqa hamushan, nispa.

Jesusta presochoasqankumanta

(Mat 26.47-56; Luc 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴³ Jesusqa discipulonkunawan rimal-lashaqtinraqmi, Judas Iscarioteqa paykunapa kasqankuman hamuran. Judasqa Jesuspa chunka ishkayniyoq discipulonkunamanta huknin kaqmi karan. Paywan kushkan ashka runakuna hamuranku, espadakunata, hinallataq k'aspikunata apayukuspanku. Chay runakunataqa mandamuranku, sacerdotekunapa jefenkuna, leykunata yachachiq runakuna, hinallataq Israel nación llaqtapi kamachiq runakunapiwanmi. ⁴⁴ Jesusta traicionaq Judas Iscarioteqa, paywan hamuq runakunatan ña yachachimuranña khaynata:

—Mayqentachus noqa much'aykusaq, paymi Jesusqa. Payta hap'ispaykichismi, allin watasqata apankichis, nispa.

⁴⁵ Hinaspan Judas Iscarioteqa, Jesusman ashuyuspa rimayukuran khaynata: “Yachachikuq”, nispa. Hinaspan much'aykuran.

⁴⁶ Hinaqtinmi Judas Iscariotewan hamuq runakunaqa, Jesusta hap'ispanku presocharanku.

⁴⁷ Chaymi Jesuswan chaypi kaq huknin runaqa, espadanta orqospa, Judaswan hamuq huknin sirvienta runapa ninrinta kuchurparan. Chay runaqa Israel nación llaqtapi sacerdotekunapa jefenpa serviqninmi karan. ⁴⁸ Hinaqtinmi Jesusqa Judaswan hamuq runakunata, khaynata tapuran:

—Qankunari, ¿imanaqtintaq suwata hina hap'iwanykichispaq espadakunantin, hinalataq k'aspikunantin ima hamushankichisrí?

⁴⁹ Sapa p'unchawmi noqaqa qankunawan kushka Jerusalén templopi yachachispa kasharani. Ichaga manataqmi ni mayqennykichispaq chaypiqa presocharankichishchu. Ichaga kaykunaqa pasanpunin, saynapi Bibliapa nisqa cumplikunanpaq, nispa.

⁵⁰ Hinaqtinmi Jesuspa discipulonkunaqa, Jesusta sapallanta saqespa, ayqekuranku.

Huk joven ishkapakusqanmanta

⁵¹ Jesusta hap'iruspa apashaqtinkun, huk jovenpas sabanaswan p'istuyukuspa, Jesuspa qepanta qatikuran. Hinaqtinmi Jesusta apaq runakuna chay joventa hap'iruqtinku, ⁵² payqa chay p'istukusqaq sabanasta saqespa, q'alalla ishkapakuran.

Jesusta juzganankupaq apasqankumanta

(Mat 26.57-68; Luc 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24)

⁵³ Jesustan apamuranku sacerdotekunapa jefenpa palacio wasinman. Chaypin huñunakuranku

Israel nación llaqtapi sacerdotekunapa jefenkuna, Israel nación llaqtata kamachiq runakuna, hinallataq leykunata yachachiq runakunapiwan ima. ⁵⁴ Hinaqtinmi Jesusta apaqtinku, Pedroqa karu qepallankuta qatikuran, chay sacerdotekunapa jefenpa wasin punkupi patiokama. Hinaspan guardiakunawan kushka Pedroqa ninapa ladonpi tiyayuran q'oñikunanpaq.

⁵⁵ Hinaqtinmi sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq chaypi kaq wakin juzgaq runakunapiwan ima, Jesusta acusaspa wañuchinankupaq, paypa contranpi ima pruebatapas mashkaranku. Ichaqa manataqmi ni ima pruebatapas tarirankuchu. ⁵⁶ Hinaspan ashka falso testigokuna Jesuspa contranpi llullakuspa rimanankupaq hamuranku. Ichaqa manataqmi chay falso testigokunaqa hukllatachu rimaranku. ⁵⁷ Hinaspan chaypi kaq wakin runakunaqa, Jesuspa contranpi llullakuspa, rimaranku khaynata:

⁵⁸ —Paymi niran: “Noqaqa kay Jerusalén llaqtapi templota thuñirachispaymi, kinsa p'unchawllapi huk mosoq templota hatarichisqa, saynapin chay mosoq temploqa mana runakunapa ruwasqanchu kanqa”, nispa.

⁵⁹ Ichaqa manataqmi chay acusaq runakunaqa hukllatachu rimaranku.

⁶⁰ Chaymi sacerdotekunapa jefenqa sayariyuspa, llapallan runakunapa ñawpaqninpi, Jesusta tapuran:

—¿Uyarishankichu kay acusasuqniyki runakunapa nisqanta? Qanri, ¿manachu ima nispallapas defiendekunki? nispa.

⁶¹ Ichaqa Jesusqa manan ni ima nispapas contestaranchu. Aswanmi upallalla karan. Hinaqtinmi sacerdotekunapa jefenqa, kaqmanta tapuran:

—¿Qanchu alabasqayku Diospa Wawan Salvador Cristori kanki? nispa.

⁶² Chaymi Jesusqa contestaspa niran:

—Arí, noqan kani. Qankunaqa noqa Diosmanta Hamuq Runatan, hanaq pachapi Papaypa phaña ladonpi tiyashaqta rikuwankichis. Hinaspapas qankunaqa cielomanta phuyuq chawpinta ancha atiyniyoq hamushaqtan rikuwankichis, nispa.

⁶³ Hinaqtinmi sacerdotekunapa jefenqa, Jesuspa nisqanta uyarispa, anchata phiñakuran. Chaymi p'achankunataraq llik'ikuspa, khaynata niran:

—¿Imapaqñataq munanchis huk testigokunatawanrí? ⁶⁴ Kunanmi uyarishankichis pay kikinpuni Diospa contranpi rimasqantaqa. Chayri, ¿ima ninkichistaq qankunari? nispa.

Chaymi chaypi kaq llapallan runakunaqa, Jesusa wañunanpaq sentenciaranku.

⁶⁵ Hinaspan wakin runakunaqa, Jesusman ashuyuspanku toqayuranku; ñawintapas vendaspankun saqmaranku. Hinaspan khaynata niranku:

—¿Pitaq saqmamushasunkiri? ¡Cheqaq profeta kaspaykiqa niwayku! nispanku.

Chaymantan Jesustaqa Jerusalén templota cuidaq guardiakunaman entregaranku. Hinaqtiinmi paykunapas, Jesustaqa saqmapiyaspa chashkiranku.

Jesusta Pedro negasqanmanta

(Mat 26.69-75; Luc 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Pedroqa palacio wasipa hawa pationpin tiyasharan. Hinaqtiinmi Pedroqa kasqanman huk sirvienta warmi hamuran. Payqa sacerdotekunapa jefenta serviq warmin karan.

⁶⁷ Hinaspan chay warmiqa, Pedrota ninaq ladonpi q'oñikuqta rikuruspa niran:

—Qanpas chay Nazaret llaqtamanta Jesuswan kushka puriqmi kashanki, nispa.

⁶⁸ Hinaqtiinmi Pedroqa contestaspa niran:

—Chay Jesustaqa manan reqsinichu. Qanqa, jimamantachá rimapayawashankipas! nispa.

Saynata nispanmi Pedroqa chay patiomanta hawaman lloqsiran. {Hinaqtiinmi chay ratopi gallo waqamuran}. ⁶⁹ Tumpa unayninmanmi kaqmanta chay sirvienta warmiqa, Pedrota yapamanta rikuspa, chaypi kaq runakunata niran:

—Kay runaqa Jesuswan kushka puriqmi, nispa.

⁷⁰ Hinaqtiinmi Pedroqa yapamanta contestaspa niran:

—Chay runataqa manan reqsinichu, nispa.

Ichaqa tumpa unayninmanmi, chaypi kaq wakin runakunapas Pedrota nillarankutaq khaynata:

—Qanqa cheqaqtapunin chay Jesuspa qatikuqnin kashanki. Hinaspapas qanqa Galilea provincia lawmantan kanki. Chaymi

rimasqaykipas alayrilla kashan paykunapa rimasqan hina, nispanku.

⁷¹ Chaymi Pedroqa Diospa sutinpi juramentota ruwaspa niran:

—¡Ñan niykichishña! ¡Chay runataqa manan noqaqa reqsinichu! ¡Sichus llullakushani chayqa, Diosyá castigawachun! nispa.

⁷² Hinaqtinmi chay ratopi ishkay kaq kutita gallo waqaramuqtin, Pedroqa yuyariran Jesuspa khayna nisqanta: “Manaraq ishkay kutita gallo waqamushaqtinmi, qanqa kinsa kutikama negawanki”, nispa nisqanta. Chaymi Pedroqa llakikuymanta anchata waqaran.

15

Gobernador Poncio Pilatoman Jesusta apasqankumanta

(Mat 27.1-2, 11-14; Luc 23.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Achiqaramuqtinmi sacerdotekunapa jefenkuna, Israel nación llaqtapi kamachiq runakuna, leykunata yachachiq runakuna, hinallataq wakin juzgaqkunapiwan ima, huñunakuyta tukuruspanku, Jesusta alli-allinta makinta wataspa aparanku. Hinaspan paykunaqa Roma llaqtayoq gobernador Poncio Pilatoman entregaranku. ² Chaymi chay gobernador Poncio Pilatoqa Jesusta tapuran:

—¿Qanchu kanki Israel nacionniyoq runakunapa reynin? nispa.

Hinaqtinmi Jesusqa contestaspa niran:

—Qanpunin saynataqa nishanki, nispa.

³ Chaymi sacerdotekunapa jefenkunaqa, Jesusta tukuy imaymananmanta acusaranku. ⁴ Saynata acusaqtinkun, Poncio Pilatoqa Jesusta huktawan tapuran:

—Qanpa contraykipi acusaspa kay runakunapa imaymana rimasqantari ¿uyarishankichú? Chayri, ¿manachu ni imallatapas rimarinki defiendekunaykipaq? nispa.

⁵ Ichaqa manan ni ima nisppas Jesusqa contes-taranchu. Chaymi Poncio Pilatoqa anchata admira-rakuran.

*Jesusta cruzpi chakatanankupaq sentenci-
asqankumanta*

(Mat 27.15-31; Luc 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

⁶ Gobernador Poncio Pilatoqa sapa watanmi Pascua fiestapi huk presota carcelmanta kachariyta yacharan. Chay presotaqa kachariran, llaqtapi runakuna mañakusqanman hinan.

⁷ Chay tiempopin Barrabás sutiyuq runa, wakin criminal runakunapiwan kushka carcelpi preso kasharan. Paykunan rey Cesarpa contranpi ch'aqwata ruwaspanku, runakunata wañuchiranku. ⁸ Hinaqtinmi llaqtapi runakunaqa Poncio Pilatopa kasqanman riranku. Hinaspan gobernador Poncio Pilatota niranku, costumbranman hina huk runata carcelmanta kacharipunanpaq. ⁹ Chaymi Poncio Pilatoqa llapallan chaypi kaq runakunata tapuran khaynata:

—Qankunari, ¿munankichishchu kay Israel nación llaqtapa reyninta kacharipunayta? nispa.

10 Saynataqa tapuran, sacerdotekunapa jefenkuna Jesusta envidiakuspallanku acusasqankuta yachaspanmi. 11 Ichaqa chaypi kaq sacerdotekunapa jefenkunañataqmi, runakunata exigispa yachachiranku, paykuna “Runa wañuchiq Barrabasta kacharipuy”, nispa, Poncio Pilatota exiginankupaq. 12 Hinaqtinmi Poncio Pilatoqa yapamanta runakunata tapuran:

—Chayri, ¿imatataq ruwanayta munankichis kay “Israel nación llaqtapa reynin” nisqaykichis Jesuswanrí? nispa.

13 Chaymi runakunaqa altota qaparispanku, huk simillapi khaynata niranku:

—¡Cruzpi wañunanpaq chakatachihy! nispanku.

14 Hinaqtinmi Poncio Pilatoqa contestaspa niran:

—Saynaqa niwaychisyá, ¿ima mana allintataq kay runari ruwaruran? nispa.

Hinaqtinmi chaypi kaq runakunaqa aswan más altota qaparispa, yapamanta niranku:

—¡Cruzpi wañunanpaq chakatachihy! nispanku.

15 Chaymi Poncio Pilatoqa llapallan runakunawan allinpi kayta munaspa, chay runa wañuchiq Barrabasta carcelmanta kacharichimuran. Hinaspan Jesusta alli-allinta latigarachispa, soldadonkunaman entregaran, cruzpi chakataspa clavamunankupaq.

16 Hinaqtinmi Poncio Pilatopa soldadonkunaqa, cuartelpa pationman Jesusta aparanku. Hinaspan chayman wakin tropa soldadokunatawan waqyamuspanku, 17 Jesusman huk nina sansa hina puka color capawan churaranku. Hinaspan kishkamanta ruwasqa coronawan umanmanpas

churaranku. ¹⁸ Saynata p'acharachispankun, chay soldadokunaqa asipayaranku. Hinaspan burlakuspa khaynata niranku:

—¡Kawsachun Israel nacionniyoq runakunapa reynin! nispanku.

¹⁹ Saynata nispankun, chay soldadokunaqa Jesusta umanpi p'anananku k'aspikunawan; hinaspan toqaykuranku ima. Jesuspa ñawpaqninpi qonqorikuspankutaqmi, chansakuspanku adoraq tukuranku. ²⁰ Hinaspan burlakuyta tukuruspanku, chay puka capawan p'achachisqankuta ch'ustispa, kaq p'achallanwantaq churapuranku. Hinaspan Jesusta cruzpi chakataspa clavamunankupaq aparanku.

Jesusta cruzpi chakatasqankumanta

(Mat 27.32-44; Luc 23.26-43; Juan 19.17-27)

²¹ (Poncio Pilatopa soldadonkunan Jesusta apasharanku, cruzpi chakatamunankupaq). Hinaqtiinmi Cirene llaqtayoq Simón sutiyoy runawan ñan risqankupi tuparanku. Payqa Alejandro hinallataq Rufopa papanmi karan. Paytan campomanta kutimushaqtin, soldadokuna obligaranku Jesuspa apasqan cruzta wikriysinapaq.

²² Saynatan Gólgota nisqa moqoman Jesustaqa aparanku. Chay Gólgota moqoqa rimayninkupiqa “Calavera moqo”, ninantan nin. ²³ Hinaspan Jesuspa nanayninkuna thañinanpaq, qatqe qorakunawan chapusqa vinota tomananpaq qoranku. Ichaqa manan Jesusqa tomayta munaranchu.

²⁴ Chaymantan Jesustaqa cruzpi chakataranku.

Hinaspan chay soldadokunaqa Jesuspa p'achanta rakinakunankupaq sortearanku.

²⁵ Jesusta cruzman chakatasqanku horaqa, esqon horas alto intiñan karan. ²⁶ Saynallataqmi chay soldadokunaqa, Jesusta chakatasqanku cruzpa umanman huk letrerota churaranku, khayna niqta: “KAY RUNAN ISRAEL NACIONNIYOQ RUNAKUNAPA REYNIN” nispa. ²⁷ Hinallataqmi ishikay suwakunatapas chakatallarankutaq, hukninta Jesuspa phaña ladonpi, huknintataq lloq'e ladonpi. { ²⁸ Saynapin cumplikuran Bibliapi khayna nisqan:

“Huchasapa runakunawanmi yupasqa karan”, nispa. }

²⁹ Saynallataqmi chayninta pasaq runakunapas, umankuta maywirisparaq, Jesusta k'amiranku khaynata:

—¡Yaw! Qanqa nirankitaq: “Kay Jerusalén llaqtapi templota thuñirachispaymi, noqaqa kinsa p'unchawllapi hatarirachiyman”, nispa. ³⁰ ¡Sichus ancha atiyniyoq kaspaykiqa, kikiykita salvakuspayá, chay cruzmanta urayamuy! nispanku.

³¹ Saynallataqmi sacerdotekunapa jefenkunapas, hinallataq leykunata yachachiq runakunapas, Jesusmanta burlakuspanku khaynata ninakuranku:

—Kay runaqa, hukkunataqa salvaranmi. Ichaqa kikintataqmi mana salvakuyta atinchu.

³² Hinaspapas payqa niranmi: “Noqaqa Diosmanta Hamuq Salvadormi kani, hinallataq kay Israel nación llaqtapa reynin ima”, nispa. Saynaqa ¡noqanchispas paypi creenanchispaqyá, chay cruzmanta urayamuchun! nispanku.

Saynallataqmi paywan kushka cruzpi chakatasqa suwakunapas, Jesustaqa k'amillarankutaq.

*Cruzpi Jesús wañusqanmanta
(Mat 27.45-56; Luc 23.44-49; Juan 19.28-30)*

³³ Jesuspa wañusqan p'unchawmi, kay pachaga tutayaran chawpi p'unchawmantapacha asta kinsa horas tardekama. ³⁴ Hinaqtinmi chay kinsa horas tardeykuyta, Jesusqa altota qaparispas, rimasqan idiomampi khaynata niran:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? nispa. Kay rimayqa khayna ninanmi: “¡Diosnilláy, Diosnilláy! ¿Imanaqtintaq sapallaytari saqerullawanki?” nispa.

³⁵ Ichaqa chaypi kaq wakin runakunaqa Jesuspa nisqantaqa manan entienderankuchu. Chaymi khaynata niranku:

—Uyariychis, payqa Diosmanta willakuq ñawpaq profeta Eliastan waqyakushan, nispanku.

³⁶ Saynata nispanmi chaypi kaq huknin runaqa, huk largo soqos k'aspipa puntanman apurayllamanña esponjata wataran. Hinaspan chay esponjata qatqe vinoman challpuspa, Jesuspa siminman aypachiran ch'unqananpaq. (Saynataqa aypachiran ch'akichikusqanraykun). Hinaspan khaynata niran:

—Kunanyá qawasunchis, cheqaqtachus Elías hamuspa kay cruzmanta urayachinqa, icha manachus, nispa.

³⁷ Chay ratopin Jesusqa altota qaparispas wañuran. ³⁸ Hinaqtinmi chay ratollapitaq, Jerusalén templo ukhupi rakiq ratk'a cortinapas,

altomanta urayman llik'ikuran. ³⁹ Jesusta cruzpi chakatasqankupa ñawpaqninpin soldadokunapa jefen kasharan. Paymi Jesuspa {qaparisqanta, hinallataq} wañusqantawan rikuran. Hinaspan khaynata niran:

—¡Cheqaqtapunin kay runaqa Diospa Wawan kasqa! nispa.

⁴⁰ Chaypin ashka warmikunapas karullamanta qawaspa kasharanku. Paykunawan kushkan kasharanku María Magdalena, Salomé, Joseypa hinallataq sullk'a kaq Jacobopa mamitan Mariapiwan. ⁴¹ Paykunan ñawpaqtaqa Galilea provincia law llaqtakunapi, Jesusta yanapaspa kushka puriranku. Hinallataqmi ñawpaqtaqa huk warmikunapas Jerusalén llaqtaman Jesuswan kushka hamullarankutaq. [*Nota: María Magdalena nispaqa niranku, Magdala sutiyoq llaqtamanta kasqanraykun*].

Jesusta p'ampasqankumanta

(Mat 27.57-61; Luc 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁴² Jesuspa wañusqan p'unchawqa viernesmi karan. Chay tardetan Israel nación llaqtayoq runakunaqa sábado p'unchawpi samanankupaq alistakusharanku. ⁴³ Hinaqtinmi Arimatea

llaqtamanta José sutiyoq runaqa, Poncio Pilatopa kasqanman mana manchakuspa riran. Hinaspan Jesuspa cuerponta, cruzmanta urayachispa p'ampamunanpaq mañamuran. Joseyqa Israel nacionpi kamachiq jefekunapa hukninmi karan. Hinaspapas payqa allin respetasqa runan karan. Paypas Diospa gobiernanan p'unchawtan suyasharan. ⁴⁴ Poncio Pilatoqa Jesuspa

ratolla wañusqanmanta uyarispanmi, anchata admirakuran. Chaymi cheqaqchus wañusqaña kasqanta yachananpaq, soldadokunapa jefenta waqyachimuspa, tapuran.

⁴⁵ Hinaqtinmi chay soldadokunapa jefen, Jesuspa wañusqanmanta willaqtin, Poncio Pilatoqa Arimatea llaqtayoq Joseyman Jesuspa cuerponta p'ampamunanpaq permisota qoran. ⁴⁶ Chaymi Joseyqa Jesuspa cuerponta cruzmanta urayachispa, huk sumaq fino sábanas rantimusqanwan p'istuykuran. Hinaspan huk hatun qaqa sikipi sepultura ruwasqa t'oqoman, Jesuspa cuerponta aparan. Hinaspan chaypi churaran. Chaymantan chay sepulturaman haykuna punkunta, huk hatun rumiwan taparan. ⁴⁷ Chaypin kasharanku qawaspa, María Magdalena, hinallataq Joseypa mamitan Mariapiwan. Paykunan rikuranku Jesuspa cuerponta mayman churasqankuta.

16

Jesuspa kawsarimusqanmanta (Mat 28.1-10; Luc 24.1-12; Juan 20.1-10)

¹ Samana p'unchaw pasarullaqtinmi, María Magdalena, Jacobopa mamitan María, hinallataq Salomeypiwan ima, mishk'i q'apaq perfumekunata rantiranku, chaywan Jesuspa cuerponta sepultura ukhupi llusimunankupaq. ² Hinaspan paykunaqa domingo p'unchaw achiqayllata, chayraq inti lloqsiramushaqtin, Jesuspa cuerpon p'ampasqanku sepulturaman

riranku. ³ Rishaspankutaqmi chay warmikunaqa khaynata ninakuranku:

—Kunanri, ¿pitaq sepulturapa punkunpi hatun rumitari tanqarirapuwasunchís? nispanku.

⁴ Ichaqa sepulturapa punkunman chayaruspankutaqmi, chay hatun tapasqanku rumitaqa, huk lawman kuyuchisqataña tariranku. ⁵ Hinaspan paykunaqa chay sepultura ukhuman haykuspanku, huk joventa rikuranku, Jesuspa cuerpon churasqankupa phaña ladonpi tiyashaqta. Chay jovenqa pampakama hatun yuraq p'achayoqmi karan. Chayta rikuspankun, paykunaqa anchata mancharikuranku. ⁶ Hinaqtinmi chay jovenqa khaynata niran:

—Ama mancharikuychishchu. Qankunaqa cruzpi wañuq Nazaret llaqtayoq Jesuspa cuerpontan mashkashankichis. Payqa manan kaypiñachu. Qawariychis cuerpon churasqanku lugarqa illaqlañan kashan. Payqa ñan kawsarirunña. ⁷ Kunanqa rispaykichis, Jesuspa discipulonkunaman, hinallataq Pedromanwan ima kay nisqayta willamuychis. Jesusqa Galilea provincia lawmanmi ñawpaqniykichista rishan. Chaypin tupankichis paywanqa, imaynan manaraq wañushaspa nisuusqaykichisman hina, nispa.

⁸ Hinaqtinmi chay warmikunaqa mancharikuy-manta khatatataspa, chay sepultura ukhumanta lloqsimuspanku ayqekuranku. Ichaqa ñan risqankupiqqa chaykuna rikusqankumantaqa paykunaqa manan ni pimanpas willarankuchu, ancha mancharisqa kasqankurayku.

*Magdala llaqtayoq Mariaman Jesuspa
rikhurisqanmanta
(Juan 20.11-18)*

{ ⁹ Jesusqa domingo p'unchawtan kawsarimuran. Hinaspan primerta María Magdalenaman rikhuriran. Paymantan Jesusqa qanchis demoniokunata ñawpaqtaraq qarqoran. ¹⁰ María Magdalenaga Jesuspa discipulonkunapa kasqanmanmi riran. Hinaspan paykunataqa tariran ancha llakikuy-manta waqashaqta. Hinaspan paykunaman Jesuspa kawsarirusqanmanta willaran. ¹¹ Ichaqa, “Jesusqa kawsashanmi” niqtinpas, hinallataq “rikumunin” niqtinpas, Jesuspa discipulonkunaqa Mariapa willakusqantaqa manan creerankuchu.

*Ishkay discipulonkunaman Jesús ñanpi
rikhurisqanmanta
(Luc 24.13-35)*

¹² Chaymantan Jesusqa ishkay discipulonkunanapas ñanninta campoman rishaqtinku rikhuriykuran. (Ichaqa qallariyninpiqa paykunaqa manan reqsirankuchu, hukniraqña kasqanrayku. Chaymantan ichaqa reqsiranku). ¹³ Chaymi paykunaqa kutimuspanku, wakin discipulokunaman chaykunamanta willaranku. Ichaqa chay willakusqankuta uyarishaspankupapas, wakin discipulokunaqa manan creerankuchu.

*Discipulonkunata Jesús kamachispa comision-
asqanmanta
(Mat 28.16-20; Luc 24.36-49; Juan 20.19-23)*

¹⁴ Jesuspa chunka hukniyoq discipulonkunaqa mesapin mikhusharanku. Hinaqtinmi Jesusqa paykunaman rikhuriran. Hinaspan paykunata q'aqcharan, rumi songo kasqankumanta, hinalataq kawsarimusqanmanta willashaqtinkupas, mana creesqankurayku. ¹⁵ Hinaspan Jesusqa discipulonkunata kamachiran khaynata:

—Qankunaqa kay enteron mundontinman riychis. Hinaspan kay allin willakuykunata llapallan runakunaman willamuychis. ¹⁶ Pipas salvasqa kananpaqqa noqapin creenan. Hinaspan bautizachikunan. Ichaqa noqapi mana creeq runaqa, castigasqan kanqa. ¹⁷ Noqapi creeqkunata kay señalkunata ruwanqaku: sutiypin runakunamanta demoniokunata qarqonqaku; mana yachasqanku rimaykunatan rimaqaku; ¹⁸ mach'aqwaykunatan hap'inqaku, ima venenotaña tomanqaku chaypas, manan wañunqakuchu; hinallataqmi onqosqa runakunaman makinkuta churaqtinkupas, chay onqoyinkumanta sanoyanqaku, nispa.

*Hanaq pachaman Jesús ripusqanmanta
(Luc 24.50-53)*

¹⁹ Jesusqa discipulonkunaman yachachiyta tukuruspanmi, hanaq pacha cieloman ripuran. Chaypin Jesusqa Dios Taytanpa phaña ladonpi tiyayuran. ²⁰ Jesuspa discipulonkunañataqmi tukuy lawman rispanku, Diospa palabranmanta llapallan runakunaman willaranku. Hinaqtinmi Jesusqa paykunata yanaparan, tukuy señalkunata hinallataq tukuy milagrokunata ruwanankupaq. Saynapin llapallan runakunaqa yacharanku,

Jesuspa discipulonkunapa willakusqankuqa,
cheqaqpuni kasqanta. Amén.}

Mosoq Testamento
New Testament in Quechua, Eastern Apurímac
(PE:qve:Quechua, Eastern Apurímac)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Quechua, Eastern Apurímac

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Quechua, Eastern Apurímac [qve], Peru

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Quechua, Eastern Apurímac

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

6f014d23-5769-5b13-a966-db00dc673469